

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET	
Arkivkode:	420
Dato:	27.05.10
Saksnr:	2010/01317-058

Deres ref: 201001317-/AAN Vår ref: 2010/52465-9 Arkivkode: 008 Dato: 25.5.2010

Høringssvar - NOU 2009:21 Adopsjon - til barnets beste

Vi viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets brev av 19. februar 2010 hvor det bes om høringsinstansenes syn på de forslag utvalget legger frem i nevnte utredning. Det bes spesielt om innspill til forslagene om endret saksbehandling av søknad om adopsjon, herunder å flytte oppgaven med å utrede adoptivsøkerne fra kommunen til regionen i Bufetat og å inndele saksbehandlingen i faser. Videre bes det særlig om høringsinstansenes syn på utvalgets forslag til kravene som bør stilles adoptivsøkerne.

I høringsbrevet anmodes høringsinstansene om å vurdere eventuelle underliggende instansers behov for å avgi uttalelse. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har på dette grunnlag oversendt departementets høringsbrev med vedlegg til samtlige regioner i Bufetat for eventuelle kommentarer. Vårt brev til regionene og regionenes kommentarer til høringen, følger vedlagt.

Frist for kommentarer til utredningen er i høringsbrevet fastsatt til 20. mai 2010. I vårt brev av 22. april 2010 ber vi om utsatt høringsfrist til 28. mai d.s. Anmodningen ble imøtekommet per telefon 5. mai 2010.

Bufdir har av tids- og plassmessige hensyn i denne omgang valgt å konsentrere høringssvaret til de punkter i utredningen som departementet spesielt ønsker kommentarer til. Vi har i tillegg enkelte foreløpige kommentarer til øvrige forslag og vurderinger i utredningen.

Da utvalget behandler samme spørsmål flere steder i utredningen, har vi for oversiktens skyld valgt å redegjøre for våre vurderinger og kommentarer tematisk i punktene nedenfor. Henvisninger til punkter i NOUen er så langt mulig angitt i fotnoter.

Innledningsvis

Adopsjonsutvalgets kommentarer til rettskildebildet på adopsjonsområdet

Utvalget mener at rettskildebildet på adopsjonsområdet er for fragmentert og uoversiktlig. Dagens regelverk bygger i altfor stor grad på departementets instruksmyndighet, og praksis i Bufetat har

etter utvalgets syn for stor betydning som rettskilde etter gjeldende rett. Utvalget ønsker derfor en grundig gjennomgang av departementets mange ulike skriftlige retningslinjer slik at bestemmelser kan nedfelles i lovgivning, det vil si i lov eller forskrift. Utfyllende merknader bør følge i rundskriv og retningslinjer.

Bufdir støtter i all hovedsak utvalgets vurdering på dette området og viser til nærmere redegjørelse gitt i utredningen. Til grunn for våre kommentarer i det følgende forutsettes det at det foretas en slik gjennomgang. Det forutsettes videre at det gis utfyllende kommentarer og fyldig veiledning til både praktiseringen av regelverket og for utøvelsen av forvaltningens skjønn i retningslinjer, slik utvalget foreslår.

1. Adopsjonsutvalgets forslag om endret saksbehandling av søknad om adopsjon

1.1. Forslag om nye vedtaksorganer¹

Adopsjonsutvalget foreslår endringer når det gjelder saksbehandlingen og myndighet til å treffe vedtak i adopsjonssaker. I forslaget ligger at det oppnevnes fem regionråd og ett adopsjonsråd. Rådene skal ikke være nye forvaltningsorganer, men kollegiale organer som inngår i Bufetat og således er underlagt departementet. Disse organene vil ikke være faste enheter, men oppnevnes for en avgrenset periode og arbeide i form av møter. Vi viser til utredningens redegjørelse for forslaget, og til nærmere begrunnelse gitt i denne.

Bufdir støtter ikke utvalgets forslag på dette punkt.

Etter vår vurdering synes det lite hensiktsmessig å opprette fem regionråd og ett adopsjonsråd, slik utvalget foreslår. Vi kan vanskelig å se hvordan slike råd skal kunne fungere som effektive vedtaksorganer på en god og hensiktsmessig måte i praksis.

Adopsjonsutvalget begrunner forslaget med at vedtaksmyndigheten må legges til organer som har nødvendig bredde og kvalitet med hensyn til faglig kompetanse, og mener dagens vedtaksmyndigheter ikke besitter slik kompetanse i tilstrekkelig grad.

Bufdir er enig med utvalget i at vedtaksmyndigheten må ha tilgjengelig faglig kompetanse med nødvendig bredde og kvalitet, men mener dette i seg selv ikke er tilstrekkelig for å kunne ivareta alle involverte parter på en forsvarlig og likeverdig måte. For å kunne sikre gode avgjørelser og likebehandling best mulig, er det også viktig at rådsmedlemmene også er oppdatert på nasjonal og internasjonal utvikling på adopsjonsområdet og har kjennskap til praksis i andre regionråd. Adopsjonsutvalget foreslår at det legges til rette for at alle saksbehandlere i regionen har elektronisk tilgang til alle adopsjonssaker, uavhengig av regionsforankring. Vi kan imidlertid ikke se at det sies noe om hvordan rådsmedlemmene skal sikres nødvendig informasjon. Forslaget synes likevel å legge opp til en meget vid spredning av til dels svært sensitiv informasjon. Etter vår vurdering kan vedtaksmyndigheten sikres tilstrekkelig og nødvendig kompetanse på en enklere og mer betryggende måte, se vårt forslag nedenfor under punkt. 1.2.

Adopsjonsutvalget legger til grunn at rådene skal arbeide i møter, noe som etter deres vurdering vil gi en fleksibel løsning der antall møter kan tilpasses antall saker.

---

¹ NOU pkt. 18.2. m.fl.

Bufdir er ikke enige i denne vurderingen. Etter de erfaringer vi har med måten dagens Faglig utvalg for adopsjonssaker fungerer på, tror vi tvert om at utvalgets forslag til ny organisering av vedtaksmyndigheten vil innebære et system med liten grad av fleksibilitet og stor grad av sårbarhet. Det vises i denne sammenheng til at rådene skal fatte avgjørelser i møter. For å sikre at alle rådsmedlemmer kan møte, må møtene fastsettes god tid i forveien. Antall møter kan derfor ikke reguleres etter antall saker som til enhver tid skal avgjøres, slik utvalget legger til grunn. Videre vil sykdom blant medlemmene eller andre uforutsette hendelser kunne medføre at møter må avlyses, noe som kan føre til både uforutsigbar og unødvendig lang saksbehandlingstid i enkelte tilfeller. Selv om det må forutsettes oppnevnt varamedlemmer, vil derfor en organisering av vedtaksmyndigheten som foreslått av utvalget være langt mer sårbar enn om avgjørelsesmyndighet bevares i regionen/ Bufdir.

Adopsjonsutvalget forutsetter at vervet som rådsmedlem skal være et deltidsverv, og antar at et møte hver uke, muligens annenhver uke, vil være tilstrekkelig for regionrådene.

Etter vår vurdering vil det kreve betydelig arbeidsinnsats fra rådsmedlemmene for at disse skal kunne utøve sine verv på en god og forsvarlig måte. Dette selv om vi den siste tiden har sett en merkbar nedgang i antall søknader om internasjonal adopsjon av ukjent barn og antall internasjonale adopsjoner. Vervet vil ikke bare kreve møtedeltakelse, men også betydelig arbeidsinnsats for å forberede møtedeltakelse, holde seg oppdatert på det nasjonale og internasjonale adopsjonsfeltet og på andre regionråds praksis, utøve oppgaver knyttet til eget ansvarsfelt m.v. Etter vår vurdering synes derfor adopsjonsutvalget å undervurdere det som vil kreves av innsats fra rådsmedlemmenes side. Av samme grunn er vi usikre på hvor lett det vil være å finne frem til personer med den ønskede kompetanse, som vil være villige til å påta seg slikt verv. Utvalget forutsetter videre at rådsmedlemmene i utgangspunktet vil være praktiserende innen egne fagfelt, og at vervet derfor vil være en bioppgave ved siden av medlemmets primære arbeidsoppgaver. En slik kombinasjon kan i enkelte tilfeller tenkes problematisk med hensyn til habilitet, rolleblanding mv. Det bør derfor eventuelt vurderes hvorvidt verv som rådsmedlem eventuelt kan eller bør få betydning for hvilke andre arbeidsoppgaver og verv medlemmet kan påta seg.

Adopsjonsutvalget foreslår som en alternativ løsning at regionrådene kun skal fatte vedtak i saker om internasjonal og nasjonal adopsjon av ukjent barn. Dette fordi det er særlig i disse sakene at det er behov for bred fagkompetanse ved avgjørelsene.

Etter Bufdirs vurdering vil de samme argumenter som vi har anført ovenfor mot en ordning med region- og adopsjonsråd, gjøre seg gjeldende også for dette alternativet. Vi viser derfor til våre kommentarer ovenfor.

Adopsjonsutvalget uttaler i utredningen² at forslaget om fem regionråd og et adopsjonsråd innebærer at behovet for å engasjere personer utenfor Bufetat ikke vil være vesentlig. Det vises også til at det i denne sammenheng må tas i betraktning at ordningen med Faglig utvalg ikke foreslås videreført. Utvalget uttaler ellers i utredningen³ at ordningen med at rådene skal arbeide i møter innebærer at antall møter kan tilpasses antall saker, noe som bidrar til kostnadsreduksjon i vedtaksprosessen. Ut over dette kan vi ikke se at utvalget uttaler seg om de økonomiske og administrative konsekvensene knyttet til forslaget om nye vedtaksorganer.

---

² NOU pkt. 23

³ NOU pkt. 18.11

Så vidt vi kan se vil utvalgets forslag på dette punkt være svært kostnadskrevende. Som det går frem av våre kommentarer ovenfor, antar vi at ett møte per uke ikke vil være tilstrekkelig for at rådsmedlemmene skal kunne utføre sitt verv på en god måte. Uansett må det påregnes også et betydelig antall timer til forberedelse mv.

Faglig utvalg avholdt 12 møter i 2008 og 2009. Medlemmene i utvalget godtgjøres med kr 950 per time for møtedeltakelse, og kr 345 per time for forberedende arbeid (selvstendig næringsdrivende). De totale utgiftene til utvalget (møtedeltakelse, forberedelse, diett) utgjorde hhv. kr 155 700 og kr 252 600. I 2010 er det planlagt 15 møter i Faglig utvalg. Legges adopsjonsutvalgets antakelser om at 1 møte per uke per regionråd vil være tilstrekkelig for utøvelse av rådenes arbeidsoppgaver, noe vi som nevnt sterkt betviler, blir dette totalt 240 møter per år (fem råd og 48 uker per år). I tillegg kommer adopsjonsrådets møtedeltakelse. Det er usikkert hvordan rådsmedlemmene er tenkt avlønnert, men vi finner det rimelig å anta at deres honorar minst vil måtte tilsvare det Faglig utvalg godskrives med i dag. Det synes etter dette for oss åpenbart at adopsjonsutvalgets forslag til nye vedtaksorganer vil bli svært kostnadskrevende.

1.2. Alternativt forslag fra Bufdir

Bufdir ønsker på denne bakgrunn å foreslå en alternativ måte å organisere adopsjonsmyndigheten på. Til grunn for forslaget ligger Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets forutsetning om at søknad om adopsjon fortsatt skal behandles og avgjøres av regionene i Bufetat, med Bufdir som klageinstans. I vårt brev til Bufetat regionkontorer hvor adopsjonsutvalgets utredning oversendes for eventuelle kommentarer, bes regionene om å uttale seg også i forhold til våre forslag til omorganisering. Vi viser her til regionenes egne uttalelser som følger vedlagt.

1.2.1. Vedtaksmyndighet på regionsnivå

Bufdir foreslår å legge all vedtaksmyndighet i adopsjonssaker på regionsnivå til én region. Det forutsettes at regionen får tilført/tilgang til samme kompetanse som utvalget foreslår lagt til rådsmedlemmene, noe som vil styrke både kompetansen og den faglige bredden hos vedtaksmyndigheten. Ved å samle vedtaksmyndigheten på ett sted vil likebehandling av søkerne lettere kunne sikres, og det vil lettere kunne utvikles og opprettholdes oppdatert kompetanse innen hele adopsjonsfeltet. Departementet har allerede delvis valgt en slik organisering på adopsjonsområdet ved at ansvaret for saker om adopsjon utenom forening og saker om anerkjennelse av utenlandske adopsjoner allerede er lagt til én region.

Dersom utredningsansvaret flyttes til Bufetat region slik utvalget foreslår, vil heller ikke hensynet til nærhet til kommunene tilsi at behandling av adopsjonssaker fordeles på fem regioner. Vi ser imidlertid at noe av den kompetanse som i dag tilligger kommuner og fem regioner i kraft av deres bidrag i adopsjonssaker, vil kunne gå tapt. Vi mener likevel at fordelene ved opparbeiding av to sentrale adopsjonsmyndigheter (Bufetat region og Bufdir) med tung og god kompetanse på området, oppveier denne ulempen.

Når det gjelder plassering av utredningsansvaret, viser vi til punkt 1.3. hvor vi støtter utvalgets forslag om å legge dette til Bufetat region. Vi kan ikke se at det vil være problematisk å legge både utrederansvaret og vedtaksmyndigheten til samme instans. Som ved adopsjonsutvalgets forslag vil de to ansvarsområdene være klart adskilt i Bufetat region ved at de ikke legges til samme enheter eller personer i Bufetat. En slik organisering og fordeling av ansvar er også kjent i flere andre myndighetsområder, eksempelvis i UDI.

1.2.2. Vedtaksmyndighet på direktoratsnivå

Når det gjelder myndighet på direktoratsnivå, foreslår vi at Bufdir med visse unntak (se om dette punkt 1.2.4) skal ha samme vedtakskompetanse som i dag. Til grunn for forslaget ligger at Bufdir får tilført/tilgang til samme kompetanse som er tiltenkt medlemmene i adopsjonsrådet.

1.2.3. Særlig om henvendelser om innsyn i adopsjonssak⁴

Slike henvendelser kan tenkes å komme både fra den adoptere selv og fra andre.

1.2.3.1. Henvendelser fra adopterte om innsyn i egen adopsjonssak

Adopsjonsutvalget foreslår at Bufetat region skal behandle alle henvendelser om innsyn i egen adopsjonssak. Utvalget viser til at den adopterte bør kunne henvende seg til adopsjonsmyndigheten i nærheten av sitt hjemsted. Utvalget uttaler at overgang til elektronisk arkiv, der også eldre skriftlige henvendelser kan digitaliseres, gir muligheter for at regionen kan få direkte tilgang til saksdokumentene.

Bufdir støtter ikke forslaget om at ansvaret for å forvalte innsynsretten i adopsjonssaker skal legges til Bufetats fem regioner. Vi støtter derimot utvalgets vurdering om at det synes mest hensiktsmessig at innsynsretten forvaltes av det organ som har dokumentene i sine arkiver, det vil si av henholdsvis Bufdir og det enkelte Fylkemannsembete. Det er ikke gitt at Bufetats regionkontor vil ligge i nærheten av den adoptertes hjemsted. Dette fordi hver region dekker flere fylker: Eksempelvis dekker region sør fylkene Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder, mens regionkontoret ligger i Tønsberg. Den adopterte vil derfor kunne ha større nærhet til Fylkesmannen i sitt fylke enn til Bufetats regionkontor. Dagens ansvars plassering sikrer rask og god behandling av alle som ønsker innsyn, uavhengig av hvor i landet den adopterte bor.

Adopsjonssaker frem til 2004 foreligger ikke i elektronisk utgave i Bufdir. Digitalisering av slike saker, med alle underliggende dokumenter, vil være svært ressurs- og kostnadskrevende. Vi er også usikre på hvordan alminnelige personvern hensyn skal kunne ivaretas dersom hver region skal ha elektronisk tilgang til alle adopsjonsdokumenter hos både Bufdir og de enkelte fylkemanns-embeter, uten at vi her har hatt anledning til å vurdere dette nærmere.

Etter en totalvurdering mener vi derfor at ansvaret for slike saker fortsatt skal ligge hos henholdsvis Bufdir og Fylkesmennene. Bufetat region ble dannet i 2004, og regionkontorene har fra samme tid behandlet og avgjort adopsjonssaker. Argumentet om at det synes mest hensiktsmessig at innsynsretten forvaltes av det organ som har dokumentene i sine arkiver, tilsier at innsynsretten for disse sakene bør forvaltes av regionen. Etter vår vurdering er det ikke problematisk at tre instanser har ansvar for å behandle begjæringer om innsyn så lenge ansvaret er saklig fordelt.

1.2.3.2. Andre henvendelser om innsyn i adopsjonssak

Adopsjonsutvalget omtaler ikke nærmere henvendelser som gjelder spørsmål om hvorvidt det har funnet sted en adopsjon eller ikke. Omtrent halvparten av de forespørsler om innsyn som Bufdir mottar i dag, gjelder slike forespørsler. Disse kommer fra den som påstår seg adoptert, tingretter, bobestyrere i forbindelse med skifte av dødsbo m.fl. For saker eldre enn 2004 kreves det tilgang til

---

⁴ NOU pkt. 22 m.fl.

Det sentrale adopsjonsregisteret for å kunne besvare slike henvendelser, et register Bufdir i dag har ansvar for og som Bufetat region ikke har tilgang til. Vi mener at også ansvaret for slike henvendelser fortsatt bør ligge hos Bufdir.

1.2.4. Særlig om nasjonal adopsjon av ukjent barn⁵

Adopsjonsutvalget foreslår at ordningen med Faglig utvalg ikke videreføres. Videre foreslås at Bufdir ikke lenger skal ha ansvar for å håndtere saker knyttet til biologiske foreldre om bortadopsjon ved nasjonal adopsjon av spedbarn, men at denne oppgaven overføres til regionene i Bufetat. Adopsjonsutvalget kan ikke se at regionalisering på dette området skulle ha nevneverdige ulemper.

Bufdir støtter utvalgets forslag om at dagens ordning med Faglig utvalg ikke videreføres. Dette innebærer imidlertid ikke en underkjennelse av den kompetanse dagens utvalgsmedlemmer innehar, men er en direkte følge av de forslag til endret utrednings- og godkjenningssprosess som foreslås og som vi delvis støtter oss til.

Vi støtter videre utvalgets forslag om at ansvaret for kontakt med mor/foreldre i saker som gjelder nasjonal adopsjon av ukjent barn, kan legges på regionsnivå. Vi støtter imidlertid ikke forslaget om at dette ansvaret skal fordeles på samtlige fem regioner i Bufetat. Etter vår vurdering bør ansvaret for denne oppgaven være sentralisert. Det gjelder et svært lite antall henvendelser per år, anslagsvis 15-20 stykker. Hensynet til kompetanseutvikling og enhetlig praksis tilsier da at ansvaret ikke stykkes opp, men legges ett sted.

Utvalget foreslår videre at avgjørelse om tildeling av foreldre til barn ved nasjonal adopsjon av ukjent barn skal fattes av adopsjonsrådet. Dette gjelder et lite antall saker, noe som etter utvalgets vurdering tilsier at denne oppgaven fortsatt bør skje sentralt.

Bufdir er enig i at tildelingsansvaret også i fremtiden bør ligge til en sentral enhet.

Som nevnt støtter ikke vi utvalgets forslag om å opprette et adopsjonsråd. Vi foreslår i stedet, uavhengig av om vedtaksmyndigheten på regionsnivå legges til en eller flere regioner, at tildelingsmyndigheten i slike saker legges til Bufdir. Konkret foreslås at slike avgjørelser fattes av en fast gruppe personer som innehar den kompetanse som anses nødvendig, slik utvalget foreslår. Denne gruppen kan gjerne oppnevnes av departementet, men det bør etter vår vurdering være tilstrekkelig at gruppen består av de fagpersoner Bufdir ellers forutsettes å ha tilgang til. Vi viser i denne sammenheng til at dette vil gjelde et svært lite antall saker per år, anslagsvis 5 – 10 saker. Etter vår vurdering bør jurist, psykolog og/eller sosialfaglig fra Bufdir inngå som medlemmer i denne gruppen. En slik organisering innebærer at alle søknader om nasjonal adopsjon av ukjent barn sendes Bufdir og oppbevares samlet her. Ansvaret for å kontrollere disse søknadene ved mottak, opprettholde et register for søknadene og for å forberede sakene for den faste gruppen i Bufdir, bør etter vår vurdering ligge i Bufdir som i dag.

---

⁵ NOU pkt. 17.4.2., 18.2.3., 18.4. m.fl.

1.2.4.1. Klagerett på avgjørelse om tildeling ved nasjonal adopsjon av ukjent barn?⁶

Adopsjonsutvalget vurderer at avgjørelser om tildeling av barn i saker som gjelder nasjonal adopsjon av ukjent barn er enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 b. Utvalget mener det kan ha gode grunner for seg å unnta slike avgjørelser fra forvaltningslovens klagerettsregler, men at unntak fra klageretten må hjemles tilstrekkelig i lovgivningen.

Bufdir støtter utvalgets vurdering om at unntak fra forvaltningslovens rett til å klage på enkeltvedtak må være klart hjemlet i lovgivningen. Vi er også enige med utvalget i at det bør foretas en grundig vurdering av hvorvidt avgjørelse om tildeling av foreldre i saker som gjelder nasjonal adopsjon av ukjent barn er et enkeltvedtak, og i tilfelle om det fortsatt bør være slik at det ikke skal være klagerett på en slik avgjørelse. Vi har imidlertid i denne omgang ikke hatt anledning til å vurdere nærmere hvorvidt slike avgjørelser om tildeling må være å anse som enkeltvedtak eller ikke.

Under forutsetning av at slike avgjørelser er å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 b slik adopsjonsutvalget hevder, må det etter forvaltningsloven § 28 siste ledd foreligge tungtveiende grunner for at det skal være adgang til å gjøre unntak fra klageretten. Etter vår vurdering foreligger slike tungtveiende grunner for unntak i saker som gjelder avgjørelse om tildeling av ukjent barn født i Norge.

Vi viser her først og fremst til at enhver tildeling skal være basert på hva som må antas å være til det enkelte barnets beste; myndighetens primæroppgave er å sikre barnet et varig og godt hjem. Det er lagt til grunn i teori og praksis at hensynet til barnets beste er det eneste relevante hensynet ved valg av familie til barnet. Det følger videre av Forskrift om formidling av innenlandsadopsjon der foreldre samtykker til adopsjon av 30. november 1999 nr. 1194 § 6 at biologiske foreldres ønske om adoptivforeldre eller adoptivhjem skal tillegges vekt så langt det er forenlig med hensynet til barnets beste. Tildelingsavgjørelsen treffes derfor på bakgrunn av en helhetlig vurdering av samtlige søkere i registeret sammenholdt med det konkrete barnets behov. I denne sammenheng må det også vektlegges at det må antas å være til beste for barnet å komme raskt til den familien det etter all sannsynligvis skal vokse opp hos, og videre at barnet snarest mulig får ro og stabilitet rundt sin status.

Forhold som eventuelt kan tale for klagerett etter forvaltningsloven § 28 er hensynet til øvrige parter i saken, eventuelt også til andre med rettslig klageinteresse. Ved søknad om nasjonal adopsjon av ukjent barn er det lagt til grunn at kun barnet, søkerne, barnets foreldre (og eventuelt andre med foreldreansvar for barnet) er parter i adopsjonssaken.

Når det gjelder familien som får tildelt et barn, kan vi ikke se at hensynet til denne tilsier klagerett på avgjørelsen: Disse søkerne vil i forkant av tildelingen ha samtykket til den konkrete tildelingen, og kan derfor vanskelig sees å ha et legitimt behov til å klage på avgjørelsen.

Barnets biologiske foreldre har samtykket til adopsjonen, men ikke til den konkrete tildelingen. Foreldrenes ønske for valg av adoptivfamilie ivaretas imidlertid i forbindelse med tildeling av familie, jf. forskrift av 30. november 1999 nr. 1194 § 6. Foreldrene vil videre fritt kunne trekke tilbake sitt samtykke helt frem til adopsjonsbevilling er gitt og adopsjonen er gjennomført.

---

⁶ NOU pkt. 17.4.2. m.fl.

Det kan spørres om søkere som ikke når opp ved en konkret tildeling, kan anses for å ha rettslig klageinteresse og dermed rett til å påklage en konkret tildeling til andre søkere. Vi tar ikke stilling til dette spørsmålet her, men understreker at det i tilfelle må vurderes hvordan en slik eventuell klagerett skal kunne praktiseres. Av hensyn til å bevare anonymitet rundt adopsjonen informeres andre søkere i registeret ikke om at en konkret tildeling har funnet sted. Andre søkere vil derfor ikke være kjent med når tildelinger skjer, og dermed heller ikke ha noe incitament til å klage.

Videre vil det ha betydning for spørsmålet om klagerett om det kan sies å foreligge et overordnet organ som besitter nødvendig kompetanse til å overprøve tildelingsavgjørelsen. Adopsjonsutvalget legger til grunn at adopsjonsrådet skal være et frittstående og uavhengig organ bestående av psykolog, allmennlege, spesialist innen barnemedisin, psykiater og jurist. I tilfelle dette forslaget følges, kan vi vanskelig se hvem som eventuelt skal kunne overprøve deres avgjørelse. Dersom myndigheten legges til Bufdir slik vi foreslår, kan man lettere tenke seg at departementet skal kunne overprøve tildelingsavgjørelsen. Vårt forslag innebærer imidlertid at avgjørelsen skal treffes av en samlet gruppe bestående av personer med samme kompetanse som utvalgets foreslår lagt til adopsjonsrådet. Det kan derfor spørres om departementet vil ha de faglige forutsetninger for å kunne foreta en forsvarlig klagesaksbehandling.

Uavhengig av om avgjørelser om tildeling av foreldre ved nasjonal adopsjon av ukjent barn blir å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven eller ikke, finner vi på bakgrunn av redegjørelsen ovenfor at det ikke bør være klagerett på slike avgjørelser.

1.2.4.2. Klagerett på adopsjonsbevilling ved nasjonal adopsjon av ukjent barn?

Innvilgelse av en adopsjonssøknad anses etter forvaltningsloven som et enkeltvedtak som kan påklages, jf. forvaltningsloven § 2 b jf. § 28. Det bør imidlertid vurderes hvorvidt det fortsatt bør være adgang til å klage på adopsjonsbevilling ved nasjonal adopsjon av ukjent barn. De samme argumenter som anført i punkt 1.2.4.1. for at det ikke bør være klagerett på avgjørelse om tildeling, vil også kunne anføres mot klagerett på adopsjonsbevillinger i slike saker.

Når det gjelder hensynet til biologiske foreldre, vil situasjonen i dette tilfellet imidlertid være annerledes i og med at foreldrene ikke vil kunne trekke tilbake sitt samtykke til adopsjon etter at adopsjonsbevilling er gitt. Da foreldrene verken vil ha kunnskap om hvilke adoptivforeldre som er valgt til barnet eller hvilke andre alternative tildelingsmuligheter som finnes, vil deres klage eventuelt måtte være basert på at de angrer på sitt samtykke. Foreldrene kan imidlertid ikke gi gyldig samtykke til adopsjon før tidligst to måneder etter fødselen. Dersom de etter to måneder fortsatt er usikre på hvorvidt de ønsker å samtykke til adopsjon, vil de fortsatt gis tid til å vurdere adopsjonsspørsmålet grundig. Etter at samtykke er gitt, kan dette trekkes tilbake helt frem til adopsjonen er gjennomført. Foreldrene har derfor god tid til å vurdere spørsmålet om adopsjon før adopsjonsbevilling gis. Hensynet til biologiske foreldre kan derfor etter vårt syn ikke veie tyngre enn hensynet til barnets behov for ro rundt sin situasjon, jf. også ovenfor.

1.3. Forslag om overføring av utredningsansvaret til Bufetat region⁷

Adopsjonsutvalget foreslår at alle adopsjonssøknader skal sendes Bufetat region som skal forberede og utrede alle adopsjonssaker. Adopsjonsutvalget legger til grunn at statlig overtagelse av utredningsansvaret vil ha gevinster knyttet til effektivitet, likebehandling og kvalitet. Dersom

---

⁷ NOU pkt. 18.4. m.fl.

utredningsarbeidet regionaliseres, forutsettes det at overordnede myndigheter lettere vil kunne styre og føre tilsyn med saksforberedelsen og utredningsarbeidet på en mer effektiv måte. Utvalget vurderer at det også vil styrke vurderingene at det er en tettere kontakt mellom dem eller de som har kontakt med søkerne og dem som treffer vedtak i sakene.

Bufdir støtter utvalgets forslag på dette punkt, og tiltrer i all hovedsak begrunnelsen gitt i utredningen.

I dag starter en sak om søknad om adopsjon av barn fra utlandet i den enkelte søkers hjemkommune hvor søkerne blir utredet med tanke på adopsjon. Det har vist seg svært vanskelig for Bufetat region å tilføre kommunene tilstrekkelig oppdatert kompetanse innen adopsjonsfeltet, til tross for jevnlig kursing av utrederne. Dette viser seg ved at saksbehandlingstiden og kvaliteten på utredningene varierer betydelig mellom landets kommuner. Dette medfører fare for forskjellsbehandling mellom søkerne, og ikke sjeldent betydelig merarbeid for Bufetat i form av behov for innhenting av ytterligere opplysninger. I enkelte tilfeller har vi også sett at det i små kommuner kan være vanskelig for saksbehandler å ha den nødvendige distanse til søkerne for å kunne utarbeide en tilstrekkelig balansert og objektiv rapport. Det vises ellers til den begrunnelse utvalget gir for forslaget i utredningen, og til våre kommentarer under punkt 2.1.1.7 om krav til søkerne ved ”utvidet godkjenning”.

Vi understreker imidlertid at overføring av utredningsansvaret fra kommunene til staten forutsetter at Bufetat tilføres nødvendige ressurser til dette. Det vises her til at Bufetat siden opprettelsen i 2004 har fått tilført stadig nye oppgaver uten at dette alltid har blitt kompensert for fullt ut. En eventuell ansvarsoverføring vil blant annet medføre at det vil bli behov for ressurser til opprettelse av nye stillinger, til å opparbeide kunnskap hos utredere samt til å vedlikeholde disse.

Adopsjonsutvalget uttaler i sitt forslag at en slik organisering kan føre til at lokalkunnskap om søkerne går tapt. Dette eksemplifiseres med opplysninger om hvorvidt søkerne har vært i kontakt med barneverntjenesten. Utvalget foreslår derfor at kommunene i lov pålegges en plikt til å bistå de statlige myndighetene med eventuelle opplysninger kommunen måtte ha om søkerne i forbindelse med utredningen, uten at dette kommer i konflikt med deres taushetsplikt. Hensynet til barnet, og hensynet til forvaltningens utredningsplikt jf. forvaltningslovens § 17, tilsier at slik informasjon må være tilgjengelig for adopsjonsmyndighetene.

Bufdir er usikre på hvorvidt kommunen bør pålegges en slik bistandsplikt som foreslått av utvalget. Dersom utredningsansvaret legges til Bufetat region, må det imidlertid legges til grunn at innsyn i taushetsbelagte opplysninger som kommunen besitter, vil kunne være aktuelt i de fleste saker. Spørsmålet blir hvordan utreder best kan sikres nødvendig innsyn i slike opplysninger; ved at kommunene ilegges en generell bistandsplikt uten hinder av taushetsplikten, eller ved at søker må samtykke til innsyn i hvert tilfelle.

Ved å pålegge kommunen en plikt til å bistå adopsjonsmyndigheten til å opplyse adopsjonssaker uhindret av taushetsplikten, sikres en smidig saksgang ved at utreder kan henvende seg direkte til kommunen uten først å måtte anmode søker om samtykke til innsyn. En slik regel vil også gi kommunen er klar hjemmel å forholde seg til ved vurdering av innsynsbegjæringen. Søker må imidlertid i tilfelle gjøres oppmerksom på at slikt innsyn kan kreves uavhengig av konkret samtykke fra han eller henne. Informasjon om dette kan eksempelvis gis i selve søknadsskjemaet.

Ved å kreve at søker må samtykke til innsyn før kommunen skal kunne gi innsyn i taushetsbelagte opplysninger kommunen besitter, vil søker selv ha større kontroll med hvilke personlige opplysninger om han eller henne som skal tilflyte adopsjonsmyndighetene. Slikt samtykke vil i tilfelle trolig være nødvendig å innhente i de aller fleste adopsjonssaker, noe som vil kunne være både tid- og ressurskrevende. Dersom samtykke nektes i tilfeller hvor innsyn anses nødvendig for tilstrekkelig opplysning av saken, vil resultatet måtte bli at søknaden avslås. Det kan derfor stilles spørsmålsteget ved hvor viktig det vil være for søker å skulle inngi konkret samtykke til innsyn, forutsatt at søker allerede på søknadstidspunktet informeres om at det kan kreves innsyn i kommunens opplysninger om vedkommende i forbindelse med behandling av adopsjonssøknaden.

Dersom konklusjonen blir at kommunen i lov pålegges plikt til å bistå adopsjonsmyndigheten i forbindelse med opplysning av en adopsjonssak som foreslått av utvalget, bør det vurderes om NAV bør pålegges samme type bistandsplikt i forhold til helseopplysninger om søker. Dette forutsatt at rådgivende lege finner slikt innsyn nødvendig for opplysning av saken.

1.3.1. Organisering av utredningsarbeidet

Adopsjonsutvalget tar i utredningen ikke stilling til hvordan arbeidet med å utrede adopsjonssaker i Bufetat region skal organiseres. Utvalget peker likevel på at Bufetat region i dag har fagteam med betydelig barnefaglig kompetanse som de mener det kan være naturlig å gjøre seg nytte av. Utvalget peker ellers på to alternative og etter deres vurdering formålstjenelige måter å organisere utredningsarbeidet på innenfor Bufetat region. Ett alternativ er at adopsjonsenhetene i Bufetat region forblir ved regionkontoret, men slik at utredning skjer i samarbeid med det aktuelle fagteam. Alternativt kan adopsjonsenhetene i regionene lokaliseres som en integrert del av et fagteam, men slik at utredning fortsatt skjer i samarbeid med andre fagteam der dette er ønskelig av hensyn til nærhet til søker, eller behov for spesiell kompetanse.

Bufdir er i tvil om utvalgets to forslag til organisering på dette området fremstår som de mest hensiktsmessige. Det vises her blant annet til at fagteamene i dag er betydelig belastet med sine nåværende oppgaver innen det barnevernfaglige. Fagteamene er videre kommunenes kontakt til det statlige barnevernet, og har som hovedoppgave å arbeide nært sammen med det kommunale barnevernet og andre kommunale tjenester for barn, ungdom og familier. Selv om fagteamene har betydelig kompetanse innen det barnevernfaglige, har derfor deres nåværende arbeidsoppgaver få fellestrekk med de oppgaver sin ligger i å ha utrederansvar i adopsjonssaker.

Etter vårt syn bør derfor også andre alternativer vurderes. Bufdir har særlig vurdert fosterhjemstjenesten og familievernet som mulige alternativer til fagteamene, og har bedt Bufetat regionkontorer uttale seg konkret også i forhold til disse alternativene. Vi viser til regionenes egne kommentarer til forslaget i vedlagte uttalelser.

Vi vurderer at det kan synes spesielt hensiktsmessig å legge utredningsansvaret til fosterhjemstjenesten i Bufetat. Fosterhjemstjenesten har per i dag arbeidsoppgaver og ansvar som på flere områder har likhetstrekk med de arbeidsoppgaver og det ansvar som ligger i å ha utredningsansvar i adopsjonssaker. Vi viser her særlig til at fosterhjemstjenesten i dag har ansvar for å utrede, veilede og samtale med søkere, noe som innebærer at den er vant med å foreta vurderinger av egnethet og foreldreferdigheter med et barnets beste-perspektiv. Selv om rettsvirkningene ved å adoptere er vesensforskjellig fra det å være fosterhjem, noe som gjør at avveininger og vurderinger vil bli forskjellige i adopsjons- og fosterhjemssaker, vil likevel arbeidsmåten på mange områder allerede være kjent for fosterhjemstjenesten.

I Oslo er ikke fosterhjemstjenesten knyttet til det statlige Bufetat region, men til den kommunale Barne- og familieetaten. Dersom utrederansvaret legges til fosterhjemstjenesten, må det forutsettes at systemet i Oslo skal være det samme som for resten av landet.

Uansett hvilken enhet i Bufetat som eventuelt tillegges utredningsansvaret, må det påregnes tilførsel av ressurser, både med hensyn til kompetanse og personell.

1.4. Forslag om trinnvis behandling av alle adopsjonssaker; faseinndeling⁸

Adopsjonsutvalget foreslår ny utrednings- og godkjenningsprosess for søknad om både nasjonal og internasjonal adopsjon av ukjent barn. Dette innebærer at saken utredes i flere faser, slik at endelig godkjenning gis etter fase 3.

Buudir støtter i utgangspunktet utvalgets forslag om en faseinndeling av adopsjonsprosessen, og tiltrer i all hovedsak utvalgets vurderinger og begrunnelse for forslaget. En faseinndeling som foreslått vil etter vår vurdering gi søkerne en langt større grad av forutberegnelighet og sikre større grad av likebehandling av søkerne. Ved at objektive forhold kan avklares allerede før gjennomføring av utredning og deltakelse på adopsjonsforberedende kurs, vil det også kunne oppnås en kortere saksbehandlingstid og isolert sett en kostnadseffektivitet i etaten. En slik organisering av saksbehandlingen forutsetter imidlertid at det gis klare, entydige og objektive kriterier i lov eller forskrift.

Vi er imidlertid usikre på hvorvidt søkere som ønsker å søke om nasjonal adopsjon av ukjent barn må være godkjent i fase 3 for å kunne komme i betraktning ved tildeling. Se nærmere om dette under våre kommentarer til fase 3.

Vi har ellers følgende kommentarer til de enkelte faser:

1.4.1. Fase 1⁹

Adopsjonsutvalget foreslår at adopsjonsmyndigheten i fase 1 utreder og tar stilling til om søker oppfyller de grunnleggende krav som stilles for å kunne bli godkjent for adopsjon. Dersom søker ikke oppfyller kravene, skal det på dette tidspunktet treffes vedtak om avslag på adopsjons-søknaden. Avslag vil være et enkeltvedtak som det da vil være adgang til å påklage.

Buudir støtter i all hovedsak utvalgets forslag om en slik innledende fase som åpner opp for at klare avslagssaker kan avgjøres allerede på et tidlig tidspunkt i adopsjonsprosessen.

1.4.1.1. Spesialistundersøkelse¹⁰

Adopsjonsutvalget foreslår at det skal være mulig å kreve at det gjennomføres en spesialistundersøkelse av søkers fysiske eller psykiske helse både i fase 1 og fase 3, forutsatt at rådgivende lege finner behov for dette. Utvalget foreslår at søker selv skal betale for denne. Utvalget legger til grunn at det bare rent unntaksvis vil være behov for spesialistundersøkelse.

---

⁸ NOU pkt. 18.5., 18.6. m.fl.

⁹ NOU pkt. 18.6.2. m.fl.

¹⁰ NOU pkt. 18.3.2., 18.6.2. m.fl.

Etter vår vurdering vil en slik undersøkelse, i de situasjoner utvalget omtaler, allerede i dag normalt måtte kunne kreves. En forutsetning for å kunne treffe vedtak om innvilgelse av en adopsjonssøknad er at saken er tilstrekkelig opplyst til at det er mulig for vedtaksmyndigheten å foreta en forsvarlig vurdering av søkers helse, jf. prinsippet om forsvarlig saksopplysning i forvaltningsloven § 17 første ledd. Søker må i denne sammenheng antas å ha et eget ansvar for å medvirke til sakens opplysning ved å gjennomgå en slik undersøkelse. Søker har gjennom sin adopsjonssøknad selv bedt myndighetene om å vurdere ham/henne opp mot gjeldende vilkår for godkjenning, noe som i enkelte tilfeller ikke vil være mulig uten hans/hennes medvirkning. Vi mener likevel det kan virke klargjørende at det følger av regelverket både at myndighetene kan kreve slik undersøkelse gjennomført og når det kan kreves. Det bør videre gå klart frem av regelverket at søker selv må dekke utgiftene til undersøkelsen selv om det er adopsjonsmyndighetene som ønsker den gjennomført.

Utvalget foreslår videre at beslutning om spesialistundersøkelse treffes av vedtaksmyndigheten, og at partene må varsles om igangsetting av slik undersøkelse og gis rett til å uttale seg før avgjørelsen fattes. Avgjørelsen vil etter utvalgets forslag være et enkeltvedtak som kan påklages.

Bufdir støtter ikke utvalgets forslag om at vedtaksmyndigheten skal avgjøre om slik undersøkelse skal gjennomføres. Etter vår vurdering hører det naturlig til utredende instans sitt ansvar å ta stilling til, på bakgrunn av rådgivende leges vurdering, hvorvidt en spesialistundersøkelse er nødvendig. En annen sak er at også vedtaksmyndigheten bør kunne kreve slik utredning i de tilfeller slik undersøkelse ikke er gjennomført, men hvor slik undersøkelse anses nødvendig for å kunne ta stilling til adopsjonssøknaden, jf. forvaltningsloven § 17 første ledd.

Bufdir støtter heller ikke utvalgets forslag om at avgjørelse om spesialistundersøkelse vil være et enkeltvedtak som kan påklages. Etter vår vurdering vil avgjørelsen være en prosessledende avgjørelse som ikke kan påklages, jf. forvaltningsloven § 28. Vi kan heller ikke se at det er grunn til å gi søker klagerett på slik avgjørelse om undersøkelse. Dersom søker ikke ønsker å gjennomføre en slik undersøkelse, må vedtaksmyndigheten ta stilling til søknaden slik den ligger. Resultatet vil da forutsetningsvis måtte bli at søknaden ikke kan innvilges fordi det ikke vil være mulig å foreta en forsvarlig vurdering av om søker oppfyller kravene til god helse. Avslaget/avvisningen vil imidlertid være et enkeltvedtak som vil kunne påklages. Søker kan også søke på nytt på et senere tidspunkt.

1.4.1.2. Innhenting av uttømmende politiattest¹¹

Adopsjonsutvalget foreslår at Bufetat region innhenter politiattest som ledd i saksbehandlingen. Videre foreslås at ny politi- og helseattest skal innhentes ved forlengelse av godkjenningens varighet ved adopsjon av ukjent barn, og videre at ny politiattest innhentes av Bufetat region i forbindelse med en konkret tildeling. Adopsjonsutvalget har tatt i betraktning den lange ventetiden som må påregnes for tildeling.

Bufdir støtter ikke forslaget om at Bufetat region skal innhente uttømmende politiattest i forbindelse med forberedelse av saken for vedtaksmyndigheten. Søker vil ikke alltid være kjent med hvilke opplysninger om han/henne som fremkommer i attesten, og bør derfor få anledning til selv å gjøre seg kjent med denne før den eventuelt forelegges adopsjonsmyndigheten. Vi viser her også til at en politiattest normalt skal utferdiges til den attesten gjelder, jf. forskrift om straffe-

---

¹¹ NOU pkt. 18.7.3. m.fl.

registrering av 20. desember 1974 nr. 4 § 13. Dersom søker ikke får utstedt slik attest, kan Bufetat etter mottak av adopsjonssøknaden utstede en bekreftelse til søker på at han eller hun har påstartet en adopsjonsprosess.

Bufdir støtter at det bør innhentes ny politi- og helseattest ved søknad om forlengelse av godkjenningens varighet.

Bufdir støtter ikke forslaget om at ny politiattest skal innhentes i forbindelse med tildelingen. Dette vil etter vår vurdering innebære et tidsforlengende element i en fase av adopsjonsprosessen som forutsetningsvis skal gå raskt. Vi kan heller ikke se hvorfor det skulle være spesiell grunn til å innhente nettopp ny politiattest på dette stadiet av prosessen, og ikke andre erklæringer eller attester som for eksempel helseattest.

1.4.1.3. Godkjenning i fase 1 – begrenset gyldighetsperiode?

Etter vår vurdering bør en positiv avgjørelse i fase 1 ha begrenset gyldighet. En slik begrensning er nødvendig for å sikre at opplysningene som forelegges utredende instans og vedtaksmyndighet er så oppdaterte som mulig. Adopsjonsutvalget synes å legge til grunn for sine forslag til krav til søker at en utrednings- og godkjenningsprosess skal kunne gjennomføres relativt raskt. Vedtaket i fase 1 må imidlertid ikke ha så kort varighet at det blir vanskelig for søker å rekke alle tre faser. Dette bør utredes og vurderes nærmere.

1.4.2. Fase 2¹²

Adopsjonsutvalget foreslår at fase 2 i saker som gjelder både nasjonal eller internasjonal adopsjon av ukjent barn skal bestå i gjennomføring av obligatoriske adopsjonsforberedende kurs. Utvalget foreslår at søkerne selv skal betale for adopsjonsforberedende kurs.

Bufdir støtter forslaget om obligatorisk adopsjonsforberedende kurs, og tiltrer i all hovedsak begrunnelsene gitt i utredningen. Ved at søker skal ta stilling til om de ønsker å søke om nasjonal eller internasjonal adopsjon først etter gjennomført kurs, vil valget treffes på omtrentlig samme stadiet i saken som tilfellet er i dag. Vi forutsetter imidlertid at det kun er søkere som ikke tidligere har deltatt på et fullstendig kurs som vil omfattes av fase 2. Vi forutsetter videre at det foretas en gjennomgang av kursets innhold og struktur, slik at disse tilpasses ny organisering på best mulig måte.

Bufdir er videre enig i at det bør vurderes om søkerne selv skal dekke deler av eller hele kurskostnaden. Kursene er i dag gratis, men deltakerne dekker selv kostnader til reise til/fra kursstedet. Bufdirs kostnader ved kursene var i hhv 2008 og 2009 på kr 2 795 000 og 3 595 000 ekskl. lønn og sosiale utgifter til saksbehandler i Bufdir. Fordelt på antall kursdeltakere, blir det en snittpris per deltaker på ca. kr. 7 350 (ekskl. lønn og sosiale utgifter til saksbehandler i Bufdir og reise til og fra kursstedet). Det betyr at for et søkerpar vil kostnadene for kursdeltakelse beløpe seg til i underkant av kr 15 000 ekskl. eventuelle reisekostnader. Det er klart at for enkelte vil dette kunne utgjøre et betydelig beløp, spesielt sett i sammenheng med øvrige kostnader som påløper i forbindelse med en adopsjonsprosess. Det bør derfor vurderes om adopsjonssøkerne skal dekke hele kostnaden ved kursdeltakelse selv, eller om det skal fastsettes en egenandel for deler av beløpet. Dette kan eksempelvis gjøres ved at søker selv må dekke kostnadene for første kurshelg, mens andre kurs-

---

¹² NOU pkt. 18.6.2. m.fl.

helg dekkes av det offentlige. Uansett bør søker selv belastes kostnader som påløper ved at han eller hun ikke deltar på påmeldte kurs.

Våre vurderinger ovenfor gjelder uavhengig av om andre forslag i utredningen tas til følge, og uavhengig av adopsjonsmyndighetenes organisasjonsform.

1.4.3. Fase 3¹³

Adopsjonsutvalget foreslår at søkerne først etter gjennomført kurs skal avgjøre hvorvidt de ønsker å søke om nasjonal eller internasjonal adopsjon. Ved søknad om internasjonal adopsjon innledes fase 3 når formidlingsbekreftelse fra en adopsjonsorganisasjon, eventuelt tillatelse fra myndighetene på at adopsjonen kan formidles utenom organisasjon, foreligger.

Buudir støtter ikke utvalgets forslag på dette punkt. Etter vår vurdering må det avklares allerede innledningsvis i adopsjonsprosessen hvorvidt en adopsjonsorganisasjon kan påta seg å formidle barn til søkeren. Dette vil blant annet avhenge av hvilke krav samarbeidslandene setter til utenlandske søkere. Dersom søker som ønsker å søke om utenlandsadopsjon ikke kan få en formidlingsbekreftelse fra en adopsjonsorganisasjon, vil en godkjenning for utenlandsadopsjon ikke kunne gis. Vi mener derfor at nødvendig formidlingsbekreftelse fra adopsjonsorganisasjon, alternativt tillatelse fra myndighetene på at adopsjonen kan formidles utenom organisasjon, må kreves fremlagt før godkjenning i fase 1 kan gis.

Adopsjonsutvalget foreslår at fase 3 skal bestå i å kartlegge søkerens personlige forutsetninger og egnethet for adopsjon. Utvalget uttaler videre at ved adopsjon av barn med behov for spesiell støtte vil ¹⁴ kartlegging av barnets, søkerens og familiens behov for støtte og avlastning stå sentralt i utredningen. Dersom behovene ikke kan dekkes på en tilfredsstillende måte i nærmiljøet, vil dette være hensyn som taler mot at søkerne får en utvidet godkjenning.

Buudir støtter disse vurderingene. Det er viktig at det allerede på utredningstidspunktet foretas en konkret vurdering av hvorvidt nærmiljø og kommune kan tilfredsstillende de behov et barn som faller inn under en av de to utvidete godkjenningsrammene og familien ellers, kan ha. Denne vurderingen vil komme i tillegg til en vurdering av søker selv. Vi viser her også til våre kommentarer i punkt 1.5. og 1.6.3.

1.4.3.1. Godkjenning ved nasjonal adopsjon av ukjent barn?¹⁵

Adopsjonsutvalget finner det betenkelig at søkerne ikke er godkjent før tildeling av norsk barn, og finner at dagens organisering ikke garanterer at søkerne som er registrert for nasjonal adopsjon av ukjent barn, er tilstrekkelig utredet. Fordi søkerne ikke skal godkjennes i Bufetat i form av et enkeltvedtak, gjelder heller ikke klagerett til Buudir. Adopsjonsutvalget anser at søkerens interesser ikke er tilstrekkelig ivaretatt innenfor gjeldende organisering.

Buudir er usikre på hvorvidt det bør oppstilles krav om at søkere som ønsker å søke om nasjonal adopsjon av ukjent barn må være godkjent i fase 3 for å kunne komme i betraktning ved tildeling. Det er et svært lite antall spedbarn som adopteres på denne måten per år. Vi er derfor redd for at et

---

¹³ NOU pkt. 18.6.2. m.fl.

¹⁴ NOU pkt. 6.9.8.

¹⁵ NOU pkt. 17.4.2.

krav om godkjenning vil kunne skape urealistiske forventninger hos søker for muligheten til å kunne få tildelt et barn født i Norge. I tillegg gjelder at behovet for slik godkjenning etter vår vurdering ikke er det samme som ved internasjonal adopsjon av ukjent barn. Dette fordi norske myndigheter ved nasjonal adopsjon av ukjent barn både skal matche foreldre og barn og fatte selve adopsjonsvedtaket. Vi understreker at vi forutsetter at søker ellers skal gjennomgå alle tre faser. Søker skal således oppfylle alle generelle krav i fase 1, gjennomføre adopsjonsforberedende kurs i fase 2 og gjennomgå utredning i Bufetat region i fase 3. Vår usikkerhet knytter seg kun til hvorvidt det skal kreves vedtak om godkjenning i fase 3 i disse sakene.

Dersom det ikke skal kreves godkjenning i fase 3 i disse sakene, vil det på dette stadiet i prosessen ikke foreligge et vedtak som eventuelt kan påklages. Selv med en generell godkjenning i fase 3 vil det imidlertid som nevnt være liten mulighet for at søkerne får adoptere et barn født i Norge. Ved internasjonal adopsjon av ukjent barn innebærer en godkjenning i fase 3 i de aller fleste tilfeller at søker får tildelt et barn i utlandet. I tillegg kommer at norske myndigheter ved nasjonal adopsjon av ukjent barn også har tildelingsansvar, noe som innebærer at den enkelte søker vil bli vurdert konkret opp med det enkelte barn som frigis for adopsjon.

Det er etter dette, etter vår vurdering, ikke gitt at søkerens interesser vil bli bedre ivaretatt ved å innføre et krav om generell godkjennelse i fase 3 i slike saker.

Adopsjonsutvalget foreslår at søkere kan stå registrert som søker til norsk barn i tre år, mot ett år i dag. Utvalget mener forslaget legitimeres av den lange ventetiden for tildeling ved internasjonal adopsjon.

Bufdir støtter ikke utvalgets forslag på dette punkt. Vi viser også her til at dette kan gi søkere urealistiske forventninger om tildeling. Etter vår vurdering bør dagens ordning med at søkerne kan være registrert ett år i det norske registeret og at de bare kan stå registrert én gang, videreføres. Søkere som tidligere har adoptert norskfødt barn, bør imidlertid kunne stå registrert som søker i det norske registeret flere ganger. For disse tilfellene foreslår vi at søker bør kunne stå registrert i registeret to år, mot ett år i dag.

1.4.3.2. Godkjenning i fase 3 – begrenset gyldighetsperiode?

Vi kan ikke se at utvalget vurderer lengden på godkjenningens varighet. Utvalget synes imidlertid å legge til grunn for sitt forslag om alderskrav at dagens system med en gyldighet på fire år videreføres. Tilsvarende gyldighetstid ligger til grunn for Bufdirs vurdering av hvilke krav som skal stilles til søker, se punkt 2.1.1.1.

I dag gjelder et gitt forhåndssamtykke i tre år, med mulighet for ett års forlengelse. Stadig oftere ser vi imidlertid at en periode på fire år ikke er tilstrekkelig til å gjennomføre en adopsjonsprosess. Av hensyn til barnet som eventuelt skal adopteres, kan vi likevel ikke anbefale at et forhåndssamtykke gis for en lengre total varighet enn fire år. Mye kan skje i søkers liv i løpet av en fireårsperiode. Søker bør derfor gjennomgå en fullstendig ny vurdering senest når det har gått fire år etter forrige vurdering, og det bør i denne sammenheng stilles de samme krav for godkjenning, både i fase 1 og i fase 3, som gjelder for andre søkere. Dette gjelder også i forhold til søkers alder, jf. også våre kommentarer til utvalgets forslag når det gjelder krav til søkers alder under punkt 2.1.1 nedenfor.

1.5. Forslag om innføring av ulike godkjenningsrammer¹⁶

Adopsjonsutvalget foreslår at det etableres nye godkjenningsrammer: «allmenn godkjenning 0–3 år» «utvidet godkjenning 3–5 år og/eller andre mindre støttebehov» og «utvidet godkjenning 5 år+ og/eller andre større støttebehov». Den første utvidete godkjenningsrammen (3-5 år) skal etter utvalgets forslag også omfatte to søsken, og den andre utvidete godkjenningsrammen (5 år +) tre eller flere søsken.

Buudir støtter i utgangspunktet forslaget om innføring av nye godkjenningsrammer, og i hovedsak også begrunnelsen gitt i utredningen. Etter dagens system kan søkere kun forhåndsgodkjennes for adopsjon av ukjent barn som ikke har fylt fem år, som ikke har spesielle behov og/eller søskenpar (to søsken). Stadig flere av de barn som frigis for adopsjon, faller imidlertid ikke innenfor noen av disse kategoriene. Dette gjør at et økende antall søkere ikke gjennomgår en realistisk forberedelsesfase og utredning, og heller ikke får en realistisk godkjenning. Ved innføring av ulike godkjenningsrammer vil det være mulig å få en utrednings- og godkjenningsprosess som er mer realistisk og tilpasset de barn som faktisk frigis for adopsjon. Det forutsettes utarbeidet retningslinjer som klargjør hva som skal anses som hhv. mindre og større støttebehov.

Buudir støtter videre, på visse vilkår, adopsjonsutvalgets konkrete forslag til nye godkjenningsrammer.

De to foreslåtte utvidete godkjenningsrammene er svært vide og omfatter barn som kan ha svært ulike omsorgs- og støttebehov. Søkere som ønsker å søke om en slik godkjenningsramme, må derfor under utredningen gis grundig og balansert informasjon om hva adopsjon av eldre barn/barn med støttebehov/søskengrupper vil kunne kreve av dem som adoptivforeldre i lang tid fremover. Først etter at slik informasjon er gitt, vil søker kunne inngi en realitetsorientert og motivert søknad om utvidet godkjenningsramme. Søker må under samtalen med utreder, på bakgrunn av informasjonen som er gitt, både klargjøre og redegjøre for hvordan søker stiller seg til adopsjon av henholdsvis eldre barn, og/eller barn med mindre eller større støttebehov og adopsjon av søsken.

Det må etter vårt syn vurderes hvorvidt vedtaksmyndigheten skal kunne begrense en konkret godkjenning slik at den kun gjelder en spesifisert gruppe barn innenfor den enkelte godkjenningsramme. Utgangspunktet for en eventuell begrensning vil være opplysninger som fremkommer under utredningen og fremgår av sosialrapporten. Eksempelvis kan søknad om utvidet godkjenningsramme 5 år + kunne tenkes begrenset slik at søknaden innvilges med den begrensning at godkjenningen kun gjelder ett barn over fem år eller ett barn under 5 år med større støttebehov. Adopsjonsutvalget synes i sitt forslag å åpne opp for at slike begrensninger skal være mulig ved at det uttales i utredningen at spørsmål om eventuell søskenavstand bør reguleres i godkjenningsrammen.

De nye godkjenningsrammene innebærer økt mulighet for adopsjon av barn med behov for spesiell støtte. I denne forbindelse bør det foretas en grundig vurdering av hvilke ressurser de ulike kommuner har og bør ha for å kunne ivareta både barna og deres nye familier på en god måte. Det bør etter vårt syn ikke åpnes for et økt antall adopsjoner av større barn/barn med støttebehov før en slik gjennomgang er foretatt og nødvendige tiltak er iverksatt og på plass. Dette gjelder selv om det i forbindelse med utredningen av søker også skal foretas en konkret vurdering av nærmiljøets muligheter for å yte adoptivbarnet og adoptivfamilien nødvendig støtte.

---

¹⁶ NOU pkt. 15.4.3., 18.7.2. m.fl.

1.6. Øvrige kommentarer til utvalgets forslag om endret saksbehandling

1.6.1. Utarbeidelse av ny rapport på søker før søknaden sendes til utlandet

Adopsjonsutvalget foreslår at rapport til bruk ved tildeling i opprinnelseslandet utarbeides av Bufetat region etter at søker er godkjent. Denne rapporten skal være et selvstendig dokument laget med det formål at det kan dekke opprinnelseslandets behov for opplysninger. Det understrekes at utvalget ikke med dette mener å legge til rette for at norske sosialrapporter kan fremstille søkerne i et mer gunstig lys i opprinnelseslandene.

Bufdir støtter ikke utvalgets forslag på dette punkt. De tilbakemeldinger vi har fått fra utenlandske myndigheter er at rapportene som kommer fra Norge jevnt over er gode, selv om nok kvaliteten kan variere. En slik ordning kan gi søker inntrykk av at rapporter kan redigeres, noe som kan utsette saksbehandler for utidig press og vanskelige vurderinger. Vi ser allerede i dag at enkelte søkere ønsker sine sosialrapporter redigert før utsendelse til utlandet, eksempelvis slik at enkelte merknader på politiattesten som omtales i rapporten, slettes.

1.6.2. Bytte av land etter godkjenning – godkjenningsskjemaet

Adopsjonsutvalget foreslår at det bør være mulig å bytte opprinnelsesland etter godkjenning i fase 3 uten at det er nødvendig med ny godkjenning fra Bufetat. Det offisielle godkjenningsskjemaet bør etter utvalgets syn ikke spesifisere opprinnelsesland. Utvalget foreslår at Bufetat i stedet utsteder en bekreftelse på adopsjonsland i et separat vedlegg som kan sendes utlandet.

Bufdir støtter forslaget om at det bør være mulig for søker å bytte opprinnelsesland etter godkjenning.

Vi støtter imidlertid ikke forslaget om at det offisielle godkjenningsskjemaet ikke skal spesifisere opprinnelsesland. Det er et krav om at enhver adopsjonssøknad skal være reell, noe som vil være vanskelig for adopsjonsmyndighetene å kontrollere på annen måte enn ved at det offisielle godkjenningsskjemaet spesifiserer hvilket land det gjelder.

1.6.3. Samtykke til opprinnelseslandets forslag om tildeling og erklæring etter Haagkonvensjonen art. 17c¹⁷

Adopsjonsutvalget foreslår at regionrådene skal ta stilling til, i forbindelse med forslag om tildeling fra opprinnelseslandet, om søkers godkjenningsskjema gir adgang til å tildele det konkrete barnet som foreslås til søkerne. Utvalget mener videre at myndighet til å utstede erklæring etter artikkel 17c legges til Bufetats fem regionkontorer.

Bufdir støtter utvalgets vurdering om at adopsjonsmyndighetene bør ha større ansvar i tildelingsprosessen. Det bør imidlertid vurderes nærmere hvordan dette best kan oppnås. I vurderingen må det både tas hensyn til at denne delen av adopsjonsprosessen ikke bør være unødig byråkratisk og tidkrevende, og til at søkerne må sikres størst mulig grad av likebehandling.

Bufdir støtter ikke utvalgets forslag om at de fem regionrådene skal samtykke til tildelingen eller at Bufetats fem regionkontorer skal utstede erklæring etter artikkel 17 c. Vi mener begge myndig-

---

¹⁷ NOU pkt. 12.8.3., 18.7.3., 18.7.4. m.fl.

hetene bør legges til Bufdir som er sentralmyndighet etter Haagkonvensjonen og har tilsynsansvar i forhold til adopsjonsorganisasjonenes virksomhet etter adopsjonsloven § 16 d fjerde ledd.¹⁸ Bufdir vil gjennom utøvelsen av disse oppgavene kunne få nyttig innsyn i hvordan adopsjonsorganisasjonene arbeider, og ved det økt mulighet for å føre kontroll med deres virksomhet. Myndigheten til å utstede erklæring etter artikkel 17c utgjør også en av Haagkonvensjonens mest sentrale prosessuelle sikkerhetsgarantier, og det forutsettes i utgangspunktet at myndigheten skal utøves av sentralmyndigheten selv. Det må ellers forutsettes at avgjørelse om samtykke til utlandets tildeling skal treffes raskt, noe som er vanskelig å forene med at rådene treffer sine avgjørelser i forhåndsfastlagte møter. Hensynet til likebehandling av søkere vil også kunne bli problematisk, jf. våre kommentarer ovenfor i punkt 1.2. hvor vi uttrykker tvil med hensyn til hvordan rådene skal kunne holdes oppdatert på andre råds avgjørelser og praksis.

Dersom Bufdirs forslag om at vedtaksmyndigheten på regionsnivå skal legges til én region følges, kan myndigheten til å samtykke til en konkret tildeling og utstedelse av erklæring etter artikkel 17c lettere tenkes lagt på regionsnivå. Norske myndigheter vil da fortsatt ha en viss kontroll med adopsjonsorganisasjonenes arbeid, samtidig som hensynet til rask saksbehandling og likebehandling av søkere ivaretas. Vi mener likevel at begge myndighetene bør legges til Bufdir som sentralmyndighet og tilsynsorgan.

Bufdir er enig med utvalget i at disse myndighetsoppgavene uansett ikke bør ligge til adopsjonsorganisasjonene slik de gjør i dag. Organisasjonene innehar ikke den nødvendige kompetanse til å vurdere hvorvidt et barn har spesielle støttebehov, noe som etter vårt syn gjør at deres vurdering ikke blir forsvarlig. Dagens ordning gir heller ikke adopsjonsmyndighetene den kontroll med utenlandsadopsjoner som vi anser både ønskelig og nødvendig.

Adopsjonsutvalget uttaler¹⁹ at det ved tildeling må skje en vurdering av det konkrete barnet idet det må tas stilling til om tildeling av barnet faller innunder søkerens godkjenningsramme. Videre vil vurderinger av hvordan det kjente barnets støttebehov kan dekkes, komme inn i forbindelse med tildeling fordi barnets forhold på dette tidspunkt er kjent. Barnets støttebehov må også vurderes opp mot søkerens forutsetninger, motivasjon, nettverk og tilgang til støtteapparat. Utvalget uttaler videre at dersom barnet bor på institusjon uten faste tilknytningspersoner, og over lang tid har hatt en forventning om adopsjon, kan adopsjon også av eldre barn kunne være forsvarlig. Det må stilles økende krav til søkerne i takt med barnets alder.

Bufdir er usikre på om utvalget med dette åpner opp for at det kan nektes samtykke til en konkret tildeling som faller innenfor søkerens godkjenning, basert på en vurdering av søker sammenholdt med det konkrete barnets behov. Etter vår vurdering må det allerede i forbindelse med utredningen av søker og før godkjenning i fase 3 gis vurderes om søker og søkers nærmiljø har de ressurser som vil kunne kreves ved adopsjon av barn med behov for spesiell støtte, se her våre kommentarer i punkt 1.4.3 ovenfor. Godkjenningen bør i tråd med det som kommer frem under utredningen kunne begrenses, jf. punkt 1.5 ovenfor. I tilfeller hvor søker er funnet egnet til å adoptere et barn med spesielle støttebehov, og nærmiljøet er funnet å kunne gi den støtten et slikt barn og adoptivfamilie måtte trenge, kan det virke unødig byråkratisk og tidsforlengende at myndigheten skal foreta en fullstendig ny vurdering når myndighetene i barnets opprinnelsesland har foretatt en konkret tildeling i tråd med den godkjenning som er gitt. Vi viser her også til at det etter

---

¹⁸ Tilsynsansvaret er delegert til Statens ungdoms- og adopsjonskontor, nåværende Bufdir, i forskrift av 30. november 1999 nr. 1192.

¹⁹ NOU pkt. 15.4.3.

Haagkonvensjonens system først og fremst er barnets opprinnelsesland som har ansvar for den konkrete matchingen. Etter vår vurdering bør derfor adopsjonsmyndighetene på dette stadiet i prosessen kun foreta en vurdering av hvorvidt tildelingen er innenfor gitt godkjenning eller ikke.

Utvalget foreslår at det ved tildeling av søsken bør kreves dokumentert medisinsk at barna er søsken.

Bufdir støtter utvalgets forslag på dette punkt. Verken etter dagens ordning eller etter utvalgets forslag vil det være mulig å få godkjenning til adopsjon av flere barn med mindre disse er søsken. Dersom det ikke kan dokumenteres at barna er søsken, kan det derfor ikke samtykkes til at adopsjonsprosessen kan fortsette.

1.6.3.1. Tildeling utenfor gitt godkjenning?

I tilfelle myndigheten finner at tildelingen faller utenfor søkers godkjenning, må det vurderes hvorvidt det skal være adgang til å vurdere søker opp mot den godkjenning som eventuelt kreves. Vi kan ikke se at adopsjonsutvalgets har behandlet dette spørsmålet.

Etter vårt syn bør en ny vurdering av søker på dette stadium av adopsjonsprosessen være mulig, forutsatt at søker selv ønsker en slik vurdering og at utenlandske myndigheter finner at en slik løsning i det enkelte tilfellet er akseptabel av hensyn til det konkrete barnet saken gjelder. Videre må det forutsettes at søker oppfyller de generelle kravene som stilles for slik godkjenning. Dette innebærer at dersom tildelingen krever godkjenning for en annen godkjenningsramme enn den søker allerede har, må det vurderes om søker oppfyller de krav som stilles for godkjenning i denne godkjenningsrammen. Det må også kunne kreves tilleggsutredning av søker, dersom vedtaksmyndigheten finner at dette er nødvendig. Dette fordi søkerne ikke har vært igjennom en utredningsprosess hvor nettopp en slik forutsetningsvis større omsorgsoppgave som tildelingen innebærer, har vært gjenstand for refleksjon og bevisstgjøring hos søker og vurdering av utredende instans. Slik ny vurdering av søker bør i tilfelle foretas av Bufetat region. Dersom myndigheten til å samtykke til tildelingen legges til Bufdir slik vi primært foreslår, må derfor saken oversendes Bufetat region i tilfeller hvor Bufdir finner at tildelingen faller utenfor gitt godkjenningsramme og søker ønsker å søke om den godkjenningsramme som anses nødvendig. Avgjørelse i sak om ny godkjenning vil være et enkeltvedtak som i utgangspunktet kan påklages etter forvaltningsloven § 28. Dersom slik ny vurdering i tildelingsfasen skal være mulig, bør dette fremgå klart av regelverket. Videre må fremgangsmåten i slike saker være nærmere regulert i forskrift eller retningslinjer.

Adopsjonsutvalget foreslår at det skal være adgang til å klage på regionrådets avgjørelse om at en konkret tildeling faller utenfor søkers godkjenningsramme.

I dag er det adopsjonsorganisasjonene som tar stilling til hvorvidt en konkret tildeling faller innen- eller utenfor søkers forhåndssamtykke. Organisasjonens avgjørelse kan ikke påklages, men spørsmålet kan ved tvil forelegges Bufetat eller sekretariatet for Faglig utvalg (Bufdir). Finner man at tildelingen faller utenfor søkers godkjenning, må Faglig utvalg ta stilling til hvorvidt tildelingen likevel kan godkjennes. Faglig utvalgs avgjørelse anses ikke som et enkeltvedtak som kan påklages.

Uavhengig av hvor myndigheten til å samtykke til at adopsjonen kan fortsette legges, og uavhengig av om avgjørelsen skal være å anse som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven eller ikke, mener vi det har gode grunner for seg at avgjørelsen ikke bør kunne påklages. Vi viser her spesielt til at en rask avgjørelse på dette spørsmålet normalt må anses påkrevet på dette stadiet i adopsjonsproses-

sen av hensyn til barnet tildelingen gjelder. Dersom det legges til grunn at søker skal kunne søke om den godkjenning som anses nødvendig jf. ovenfor, vil dessuten et avslag på denne i utgangspunktet kunne påklages jf. forvaltningsloven § 2 b jf. § 28. I slike tilfeller kan vi derfor uansett ikke se at søker vil ha et legitimt behov for å kunne påklage avgjørelsen om at tildelingen faller utenfor søkers godkjenning. Regler om klageadgangen må fremgå klart av regelverket.

1.6.4. Oppfølgingsrapporter

Adopsjonsutvalget mener at utarbeiding av oppfølgingsrapporter er et myndighetsansvar, idet det hevdes at myndighetene er rettslig forpliktet til å utarbeide slike rapporter.

Oppfølgingsrapporter har vært diskutert inngående på flere møter i internasjonal sammenheng, uten at man har kommet fram til enighet i hvor langt man bør gå i å kreve slike rapporter etter at adopsjonen er endelig gjennomført. Verken adopsjonsloven eller Haagkonvensjonen pålegger myndighetene noen forpliktelse til å utarbeide oppfølgingsrapporter.

Etter Bufdirs vurdering reiser en eventuell lovfesting av adgangen til å innhente opplysninger om adoptivfamilien, i noen tilfeller til barnet er 15 år gammelt, vanskelige rettslige spørsmål. Enkelte samarbeidsland har imidlertid vært tydelige på at de ikke ønsker å samarbeid med land hvor rapportskrivningen ikke er et offentlig ansvar.

Vi er enig med utvalget i at norske myndigheter bør ha et visst ansvar for at det skrives slike rapporter i tilfeller hvor dette kreves av barnets opprinnelsesland. Dette også for å sikre at innholdet i rapportene er så korrekt som mulig. Etter vårt syn er det naturlig å legge et eventuelt ansvar for slike rapporter til adoptivfamiliens bostedskommune. De fleste kommuner skriver slike rapporter allerede i dag på frivillig basis. Kommunen har den nødvendige nærhet til søker, og vil kunne bistå familien med veiledning, hjelp og støtte der det skulle vise seg å være behov for dette. En slik løsning forutsetter imidlertid at søkerne allerede på søknadstidspunktet gjøres oppmerksom på at de i forbindelse med rapportskrivningen vil komme inn under barnevernets tilsyn. En slik plikt for kommunen bør eventuelt ha begrenset varighet. Enkelte land krever oppfølgingsrapporter frem til barnet er nesten voksent. Vi finner det ikke naturlig at kommunens plikt skal være tilsvarende lenge, og mener en periode på to til tre år normalt vil måtte anses tilstrekkelig.

1.7. Adopsjonsformidling utenom godkjent adopsjonsorganisasjon

1.7.1. Adopsjon av ukjent barn

Adopsjonsutvalget foreslår at adgangen til internasjonal adopsjon av ukjent barn utenom organisasjon ikke videreføres.

Bufdir er enig i at adgangen til adopsjon utenom organisasjon bør begrenses, men ikke i at det bør forbys helt.

Etter adl. § 16 f annet ledd kan det i særlige tilfeller gis samtykke til internasjonal adopsjon utenom godkjent organisasjon. Etter retningslinjer gitt av departementet²⁰ kan det gis samtykke til slik

---

²⁰ Retningslinjer gitt av Barne- og familiedepartementet desember 2002, revidert i mars 2009 av Barne- og likestillingsdepartementet (Q-1045); *Saksbehandling ved søknad om innenlands- og utenlandsadopsjon og særlig om skjønnsutøvelse ved innenlandsadopsjon*, punkt. 7.2.6.

adopsjon når søkere har en spesiell tilknytning til vedkommende land, og samtykke kan gis både for adopsjon fra land der godkjent norsk organisasjon har formidlingstillatelse og fra andre land. Ansvar for disse sakene ble fra 1. januar 2010 overført fra Bufdir til Bufetat, region øst.

Bufdir har de senere årene kun mottatt et mindre antall søknader om forhåndssamtykke til adopsjon av ukjent barn utenom organisasjon, anslagsvis mellom 20 og 35 søknader. Sakene er imidlertid etter vår erfaring svært tid- og ressurskrevende. Det kan vurderes hvorvidt det er hensiktsmessig og riktig å binde forholdsvis store offentlige ressurser opp til behandling av såpass få saker. Dette gjelder spesielt i tilfeller hvor en norsk adopsjonsorganisasjon har tillatelse til å formidle barn fra landet det gjelder. Etter vår vurdering er det verken behov for eller rimelig å la unntaksregelen i adopsjonsloven § 16 f annet ledd komme til anvendelse i slike tilfeller.

Etter vår vurdering vil et totalforbud mot adopsjon utenom organisasjon kunne lede til at søkere i stedet søker om adopsjon av et konkret barn, for eksempel et barn i familien. For sterk begrensning i adgangen til å adoptere utenom organisasjon vil også kunne føre til flere søknader om etterfølgende anerkjennelse av adopsjon gjennomført i utlandet. Norske myndigheter har i slike tilfeller ikke vært involvert i adopsjonsprosessen, hvor det ofte er vanskelig både å finne ut om det foreligger en gitt og gyldig adopsjon og å få saken inn i rett spor.

Bufdir foreslår på denne bakgrunn at det fortsatt skal være adgang til adopsjon av ukjent barn utenom organisasjon, men at denne adgangen skal være begrenset til adopsjon fra land hvor ingen norsk adopsjonsorganisasjon har formidlingstillatelse. Dette innebærer at søkerne må adoptere gjennom en godkjent norsk organisasjon hvis slik finnes i vedkommende land. Videre bør det være krav om at søkerne har en sterk tilknytning til landet, for eksempel gjennom langvarig bosetting eller opphold. Hva som nærmere ligger i ”sterk tilknytning” bør reguleres nærmere i retningslinjer fra departementet. Statsborgerskap alene bør imidlertid ikke være tilstrekkelig for å kunne adoptere utenom organisasjon.

1.7.2. Adopsjon av kjent barn

Adopsjonsutvalget foreslår at adgangen til internasjonal adopsjon av kjent barn, såkalt familieadopsjon, videreføres. Utvalget mener imidlertid at det i slike tilfeller ikke skal skje noen adopsjonsformidling på samme måte som ved adopsjon av ukjent barn. Internasjonal adopsjon av kjent barn blir ifølge utvalget å sammenligne med nasjonale familieadopsjoner. Utvalget konkluderer derfor med at vilkår for internasjonale familieadopsjoner må reguleres i andre bestemmelser enn de som gjelder adopsjonsformidling.

Såkalte familieadopsjoner eller adopsjon av konkret barn er ikke uttrykkelig regulert i Haagkonvensjonen av 1993, men det fremgår forutsetningsvis av artikkel 29 at konvensjonen kommer til anvendelse også i disse tilfellene.

Som utvalget peker på, må Haagkonvensjonens krav følges også ved slike adopsjoner. Vi kan av denne grunn vanskelig se hvilket annet regelverk som eventuelt skulle komme til anvendelse, og er derfor ikke enig med utvalget i at slike adopsjoner må reguleres i andre bestemmelser enn de som gjelder annen adopsjonsformidling. At adoptivforeldrene er funnet egnet og skikket for adopsjon og at adopsjonen gjennomføres i trygghetsfulle former, er viktig av hensyn til barnet også i disse tilfellene. Behovet for vurdering av alternative omsorgsmuligheter i opprinnelseslandet (subsidiaritetsprinsippet) er minst like viktig ved adopsjon av kjent barn.

Buudir ser det som vanskelig å komme utenom at det i helt spesielle tilfeller bør være adgang til å adoptere et kjent barn. Det kan ikke utelukkes at det kan forekomme tilfeller hvor barnets familie bosatt i Norge fremstår som det beste alternativet for barnet. En adgang til adopsjon av kjent barn kan også synes vanskelig å forene med utvalgets forslag om forbud mot adopsjon av ukjent barn utenom organisasjon, se om dette i punktet 1.7.1.

2. Forslag til krav som bør stilles til adoptivsøkere

2.1. Generelle krav til søkere ved adopsjon av ukjent barn²¹

2.1.1. Krav til søkere ved adopsjon av ukjent barn - fase 1

Adopsjonsutvalget foreslår at det skal gjelde samme krav til søkere ved nasjonal adopsjon og internasjonal adopsjon av ukjent barn. Utvalget foreslår at krav til søkerne av mer objektiv karakter som alder, helse, vandel, bolig, økonomi og ekteskapets varighet, reguleres i lov eller forskrift.

Buudir støtter disse generelle vurderingene.

Til grunn for våre kommentarer til utvalgets forslag nedenfor ligger at godkjenning i fase 3 vil ha tre års gyldighet, med mulighet for ett års forlengelse.

Buudir har følgende kommentarer til utvalgets forslag til krav til søker for godkjenning i fase 1 ved nasjonal og internasjonal adopsjon av ukjent barn:

2.1.1.1 Krav til søkers alder²²

Utvalget foreslår følgende ordlyd

”Krav til søkers alder

Det kan gis «allmenn godkjenning 0–3 år» til søker som på søknadstidspunktet er under 42 år.

Det kan gjøres unntak fra alderskravet for ektefeller dersom

- søknaden gjelder flergangsadopsjon og begge søkerne er under 45 år
- én av søkerne er under 42 år forutsatt at den andre er under 48 år på søknadstidspunktet.

Det kan gis «utvidet godkjenning 3–5 år og/eller andre mindre støttebehov» til ektefeller under 45 år samt «utvidet godkjenning 5 år+ og/eller andre større støttebehov» til ektefeller under 48 år som oppfyller særskilte vilkår for dette.”

Adopsjonsutvalget understreker at en aldersgrense på 42 år på søknadstidspunktet er den absolutt høyeste aldersgrense utvalget kan anbefale for allmenn godkjenning. Uvalget foreslår at eldre søkere kan adoptere eldre barn og barn med andre støttebehov, og at det ved slike adopsjoner skal

---

²¹ NOU pkt 6.9. m.fl.

²² NOU pkt. 6.9.2. m.fl.

stilles alderskrav på henholdsvis 45 og 48 år av hensyn til barnet. Utvalget understreker imidlertid at det stilles også andre krav for «utvidet godkjenning».

Bufdir støtter i utgangspunktet utvalgets forslag om krav til søkers alder, og slutter oss i det alt vesentlige til utvalgets vurderinger på dette punkt. Det bør imidlertid klargjøres i ordlyden hva som menes med "under 42 år". Etter vår vurdering bør grensen gå ved fylte 42 år. Tilsvarende avgrensninger må gjøres for øvrige alderskrav i bestemmelsen, alternativt i retningslinjer.

Første unntaksalternativ gjelder etter utvalgets forslag kun ved flergangsadopsjon. Forslaget er begrunnet i at søkerne i disse tilfeller allerede har barneerfaring, at noen samarbeidsland synes å ha noe mer fleksible alderskrav ved flergangsadopsjon, og at hensynet til søskentilhørighet kan anføres som en positiv verdi både for barnet i adoptivfamilien og det nye adoptivbarnet.

Etter foreslått ordlyd og omtale i utredningen kan det synes som om unntaket ikke skal gjelde i tilfeller hvor søker har barn fra før, men hvor dette eller disse ikke er adoptert. Etter vår vurdering bør det imidlertid vurderes om unntaket også skal gjelde for disse tilfellene. Dette må i så fall gjenspeiles i bestemmelsens ordlyd.

I første unntaksalternativ foreslås videre at begge søkere må være under 45 år. I tilfeller hvor søkerne var oppunder det generelle alderskravet på 42 år da første godkjenning ble gitt, kan søkerne med dagens ventetider være 46-47 år før første adopsjonsprosess er gjennomført. Skal søkerne etter dette vente ett års tid før det igjen søkes på nytt, vil søkerne kunne være 47-48 når de søker på nytt. Utvalgets uttaler at hensynet til søskentilhørighet kan anføres som en positiv verdi både for barnet i adoptivfamilien og det nye adoptivbarnet som et argument for å heve alderskravet til 45 år, men synes ikke fullt ut å ha tatt i betraktning at en adopsjonsprosess i dag kan ta fire-fem år. Det bør derfor vurderes nærmere hvilken betydning hensynet til adoptivbarnets mulighet for å få søsken skal få for de alderskrav som vil bli gjort gjeldende.

Bufdir støtter videre utvalgets forslag om at det ved adopsjon av noe eldre barn kan stilles andre krav til alder på søker. Barn med større eller mindre støttebehov faller imidlertid inn under samme godkjenningsramme som eldre barn. Det kan stilles spørsmålsteget ved om det bør aksepteres en høyere alder på søker i alle tilfeller som gjelder barn med støttebehov, uavhengig av alderen på barnet. Det blir imidlertid uansett et viktig element i utredningen av søker å få klarhet i hvordan søker stiller seg til adopsjon av henholdsvis barn med støttebehov og/eller eldre barn. Vi viser her også til våre kommentarer til foreslåtte godkjenningsrammer under punkt 1.5.

I dagens situasjon med generelt økende ventetider for tildeling, kan det være at søker ikke får en tildeling innenfor godkjenningens gyldighetstid. Samtidig kan forholdet være slik at ny godkjenning ikke kan gis fordi søker ikke lenger oppfyller de generelle vilkår til alder. Når søker ikke lenger har gyldig godkjenning, skal saken i utgangspunktet trekkes i utlandet. Dersom søker har søkt om ny godkjenning og denne er til behandling i Bufetat, skal saken stilles i bero hos utenlandske myndigheter slik at tildeling ikke finner sted før ny godkjenning eventuelt er gitt. I enkelte situasjoner kan søkerne uten gyldig godkjenning likevel få tildeling fra utlandet i denne perioden. Forholdet kan også være slik at tildeling med stor grad av sikkerhet kan antas å ville skje innen kort tid, eksempelvis to-tre måneder etter at gitt godkjenning gikk ut. Hensynet til søker og søkers behov for ny godkjenning for å fullføre den påbegynte adopsjonsprosessen kan tilsa at ny godkjenning gis, selv om kravet til alder ikke er oppfylt. På den annen side er kravene til søker fastsatt for å ivareta hensynet til barnet som eventuelt skal adopteres, og hensynet til barnet må alltid veie tyngst. For å skape forutberegnelighet og sikre likebehandling, bør det gis nærmere retningslinjer for hvordan kravet til søkers alder skal vurderes og vektas i slike og lignende tilfeller.

2.1.1.2 Krav til søkers helse²³

Utvalget foreslår følgende ordlyd for bestemmelse om krav til søkers helse:

”Krav til søkers helse

Det er et krav for å bli godkjent som adoptant at søker har god fysisk og psykisk helse. Vurderingen av søkers helsetilstand og fungering skal relateres til at adopsjonen skal kunne bli til barnets beste.

Bare dersom begge ektefeller er under 42 år og søknaden gjelder «allmenn godkjenning 0–3 år» kan ektefellene betraktes som en omsorgsenhet i den forstand at den ene søker kan kompensere for den andre søkers helseforhold eller fungering.”

Adopsjonsutvalget foreslår at helsekravene objektiviseres i noe større grad. Grunnleggende krav til helse må nedfelles i lovgivning. Utvalget foreslår videre at det utarbeides en veileder for vurdering av søkers helse, med mer detaljerte retningslinjer om krav til helse. Kravet om alminnelig god helse må gjelde for begge søkerne. Adopsjonsutvalget mener det er en svakhet at legeerklærings-skjemaet ikke inneholder opplysninger om høyde og vekt. Betydelig overvekt gir økt risiko for andre sykdommer, og er en sentral opplysning i vurderingen av søkers helse.

Bufdir støtter adopsjonsutvalgets vurderinger knyttet til krav til søkers helse. Dette gjelder også forslaget om at opplysninger om søkers vekt og høyde bør følge av legeerklærings-skjemaet. Videre støtter vi utvalgets forslag om at det ikke gis mulighet for at den ene ektefelle kan kompensere for den andre ektefellens begrensning når det gjelder helse og fungering dersom en unntaksbestemmelse fra det generelle alderskravet legges til grunn. Vi er ellers enige i at det er behov for klarere retningslinjer i forhold til hvordan søkers helse skal vurderes, samt mer konkret veiledning til hvilke krav som skal stilles. Det bør gå klart frem av retningslinjene både hva som her menes med å ”kompensere” og i hvilke situasjoner slik kompensasjon kan finne sted. Vi viser ellers til våre kommentarer i punkt 2.1.1.1. vedrørende det generelle kravet til søkers alder.

2.1.1.3. Krav til søkers vandel²⁴

Utvalget foreslår følgende ordlyd i bestemmelsen om krav til søkers vandel:

”Krav til søkers vandel

Det er et krav for å bli godkjent som adoptant at søker har god vandel. Vurderingen av søkers vandel skal relateres til at adopsjonen skal kunne bli til barnets beste.”

Adopsjonsutvalget foreslår at Bufetat region innhenter politiattest som ledd i saksbehandlingen. Videre foreslås at ny politi- og helseattest skal innhentes ved forlengelse av godkjenningens varighet ved adopsjon av ukjent barn. Utvalget mener Bufetat region også skal innhente ny politiattest i forbindelse med tildeling. Krav til søkers vandel bør hjemles i lovgivning.

---

²³ NOU pkt. 6.9.3. m.fl.

²⁴ NOU pkt. 6.9.4., 18.7.3. m.fl.

Bufdir støtter forslaget om at krav til søkers vandel bør hjemles i lovgivning, og støtter i utgangspunktet utvalgets vurderinger knyttet til hvilke krav som bør stilles til søkers vandel. Etter vår vurdering bør det imidlertid også gå klart frem av ordlyden at vandelen må dokumenteres ved en politiattest, og i tilfelle hvilken type politiattest. Se nærmere om dette nedenfor.

Bufdir støtter ikke utvalgets forslag om at Bufetat region skal innhente utvidet politiattest. Det vises her til vår begrunnelse gitt i punkt 1.4.1.2.

Bufdir støtter utvalgets forslag om at det bør innhentes ny politi- og helseattest ved søknad om forlengelse av godkjenningens varighet. Vi støtter imidlertid ikke forslaget om at ny politiattest skal innhentes i forbindelse med tildelingen. Dette vil etter vår vurdering innebære et tidsforlengende element i en fase av adopsjonsprosessen som forutsetningsvis skal gå raskt. Selv om vi kan se behovet for å ha så oppdaterte opplysninger om søker som mulig før adopsjonen gjennomføres, kan vi ikke se hvorfor det skulle være spesiell grunn til å innhente ny politiattest på dette stadiet av prosessen og ikke andre erklæringer eller attester som for eksempel helseattest.

Bufdir viser ellers til at Stortinget vedtok en ny lov, lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven), den 11. mars 2010. I loven innføres enhetlige regler for politiattester for personer som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige (barneomsorgsattest) med det formål å beskytte mot risiko for overgrep eller alvorlig, skadelig innflytelse på mindreårige. Hjemmelen for å kreve barneomsorgsattest, samt hvilke konsekvenser som skal følge av anmerkninger på attesten, skal imidlertid reguleres i særlovgivningen. Ifølge Justisdepartementet er det ventet at loven vil tre i kraft i løpet av 2011, og vil fra samme tidspunkt erstatte dagens lov om strafferegistrering fra 1971.

På bakgrunn av lovendringen har BLD i brev av 12. mai 2010 sendt på høring forslag om utvidet bruk av politiattester i barnevernet (forslag om endringer i barnevernloven § 6-10). I høringsnotatet foreslås blant annet innført krav om utvidet og uttømmende politiattest for personer som skal ha heldøgns omsorgsansvar for mindreårige, i første rekke fosterforeldre. Høringsnotatet inneholder også forslag om at konsekvensene av anmerkninger på politiattest som hovedregel skal være utelukkelse fra å ha oppgaver overfor mindreårige.

I dag kreves det at adoptivsøkere må innlevere uttømmende politiattest²⁵ i forbindelse med en adopsjonssøknad. En slik politiattest gir imidlertid ingen opplysninger om eventuelle verserende saker, slik en utfyllende politiattest gjør. Etter vår vurdering tilsier de samme hensyn som ligger til grunn for vedtakelsen av politiregisterlovens bestemmelser på dette punkt og BLDs forslag til endring av barnevernloven § 6-10 at det bør kreves uttømmende og utfyllende politiattest også av adoptivsøkere. Vi viser her til begrunnelser gitt i lovens forarbeider²⁶ og i BLDs høringsnotat av 12. mai 2010.

2.1.1.4. Krav til søkers bolig og økonomi²⁷

Utvalget foreslår følgende ordlyd i bestemmelsen om krav til søkers bolig og økonomi:

---

²⁵ Lov om strafferegistrering av 11. juni 1971 nr. 52 § 10 og forskrift om strafferegistrering av 20. desember 1974 nr. 1153 § 12 nr. 4.

²⁶ Prop. 12 L (2009-2010), Ot.prp.nr.108 (2008-2009), Innst.139 L (2009-2010).

²⁷ NOU pkt. 6.9.5. m.fl.

”Krav til søkers bolig og økonomi

Det er et krav for å bli godkjent som adoptant at søker vil kunne tilby adoptivbarnet en bolig som er egnet for oppfostring av barn samt har en forsvarlig økonomi.”

Adopsjonsutvalget foreslår at krav til søkers bolig og økonomi reguleres nærmere.

Buudir støtter utvalgets vurderinger og forslag på dette punkt.

2.1.1.5. Krav til ekteskapets varighet²⁸

Utvalget foreslår følgende ordlyd i bestemmelsen om krav til ekteskapets varighet:

”Krav til dokumentasjon for ektefeller

Det er et krav for å gi godkjenning til ektefeller at søkerne er gift på søknadstidspunktet.

Søkerne må ha vært sammenhengende gift eller registrert som samboere i minst 2 år forut for søknadstidspunktet.

Ekteskap skal dokumenteres med vigbelsattest og samboerskap skal dokumenteres gjennom opplysninger fra folkeregistermyndigheten.”

Adopsjonsutvalget foreslår at krav til dokumentert ekteskap hjemles i lovgivning.

Buudir støtter i utgangspunktet utvalgets forslag og vurderinger på dette punkt.

Formålet med å fastsette en minstetid på dokumentert ekte- og samboerskap må være at myndighetene, så langt mulig, av hensyn til barnet skal ha visshet for at forholdet mellom søkerne er stabilt: Adoptivbarn har allerede vært utsatt for minst ett brudd med mor og andre omsorgspersoner og er derfor særskilt sårbare. I tilfeller hvor den ene eller begge søkerne har vært gift flere ganger eller har andre langvarige samboerforhold bak seg, bør det derfor vurderes om ikke det bør kreves en lengre samlet minstetid enn to år. Flere opprinnelsesland stiller skjerpede krav til dokumentert stabilitet i slike tilfeller. Kina krever eksempelvis fem års ekteskap der den ene eller begge søkere har vært gift tidligere, og aksepterer ikke søkere som har vært gift mer enn to ganger tidligere²⁹. Selv om bestemmelsen etter sin ordlyd åpner for å kreve lengre varighet på samlet ekte- og samboerskap, bør det vurderes om det i lov eller forskrift skal oppstilles mer konkrete krav i tilfeller som nevnt.

2.1.1.6. Krav til enslige søkere³⁰

Utvalget foreslår følgende ordlyd i bestemmelsen om krav til enslige søkere:

”Krav til dokumentasjon for enslig søker

---

²⁸ NOU pkt. 6.9.6. m.fl.

²⁹ Adopsjonsforums nettsider; www.adopsjonsforum.no

³⁰ NOU pkt. 6.9.7. m.fl.

Det er et krav for å gi godkjenning til enslig søker at søkeren i praksis bor alene og er registrert som aleneboende i henhold til opplysninger i folkeregistermyndigheten.”

Adopsjonsutvalget mener at noen sentrale krav til søkerne er av en slik karakter at de bør gis i mer presise formuleringer og nedfelles i enten lov eller forskrift. Utvalget foreslår at det bestemmes i lovgivning at kun reelle enslige søkere kan adoptere alene. Utvalget legger til grunn at det fortsatt skal kreves at enslig søker er mer kvalifisert enn ektefeller for å få godkjenning til adopsjon idet den enslige alene skal kunne sikre at adopsjon av det ukjente barnet vil kunne bli til beste for barnet.

Buudir støtter utvalgets forslag og vurderinger på dette punkt.

Adopsjonsutvalget foreslår at det bestemmes i lovgivning at kun reelle enslige søkere kan adoptere alene. Utvalget legger til grunn at det må kreves noe ekstra for godkjenning av enslig søker idet denne alene skal kunne sikre at adopsjon av det ukjente barnet vil kunne bli til beste for barnet. Det skal derfor fortsatt kreves at enslig søker er mer kvalifisert enn ektefeller for å få godkjenning til adopsjon. Hva som spesifikt kreves, må fremgå av retningslinjer.

Buudir støtter utvalgets forslag og vurderinger på dette punkt.

2.1.1.7. Krav til søker ved adopsjon av barn med behov for spesiell støtte³¹

Utvalget foreslår følgende ordlyd i bestemmelsen om krav til søkere for adopsjon av barn med behov for spesiell støtte:

”Særlige krav til søkerne ved «utvidet godkjenning»

Ektefeller kan gis «utvidet godkjenning 3–5 år og/eller andre mindre støttebehov» dersom søkerne har erfaring med egne barn eller utdanning/arbeid rettet mot barn.

Ektefeller kan gis «utvidet godkjenning 5 år+ og/eller andre større støttebehov» dersom søkerne har erfaring med egne barn og utdanning/arbeid rettet mot barn, eller eventuelt utdanning/arbeid rettet mot barn med behov for spesiell støtte.

Enslig søker kan gis «utvidet godkjenning 3–5 år og/eller andre mindre støttebehov» dersom søker har erfaring med egne barn og utdanning/arbeid rettet mot barn, eller eventuelt utdanning/arbeid rettet mot barn med behov for spesiell støtte.»

Adopsjonsutvalget anser det som forsvarlig å åpne for at eldre søkere kan adoptere eldre barn/barn med støttebehov dersom søkerne ellers anses som særlig godt kvalifiserte og egnet, og dersom den enkeltes søkers helse og fungering er god. Forslaget innebærer at det vil stilles langt strengere krav for utvidet godkjenning enn for «allmenn godkjenning 0–3 år», også når det gjelder helse, fungering og nettverk. Adopsjon av barn med spesielle behov til enslig søker bør etter utvalgets mening bare være mulig der behovene hos barnet er mindre omfattende.

Buudir støtter i utgangspunktet utvalgets forslag og vurderinger på disse punkt. Se for øvrig våre kommentarer i punkt 2.1.1.1. hvor kravene til søkers alder i disse tilfellene omtales. Det må fremgå

---

³¹ NOU pkt. 6.9.8. m.fl.

klart av retningslinjer hva som konkret menes med utdanning/arbeid rettet mot barn og utdanning/arbeid rettet mot barn med behov for spesiell støtte, relatert til de ulike godkjenningsrammene. Det må videre fremgå klart av enten bestemmelsens ordlyd eller retningslinjer hva som menes med hhv. ”3–5 år” og ”5 år +”. Sett i sammenheng er det naturlig å anta at den første aldersgruppen omfatter barn fra fylte tre år og frem til fylte fem år, og at den andre gruppen omfatter barn som har fylt fem år eller er eldre. Dette bør imidlertid klargjøres.

Selv om det gis utfyllende retningslinjer på hvordan bestemmelsen skal forstås og praktiseres, vil det kreve betydelig kompetanse hos utreder for å kunne ta stilling til hvorvidt søker er særlig godt kvalifisert og egnet. Langt fra alle av landets kommuner besitter i dag slik kompetanse. Dersom utrederansvaret fortsatt skal ligge til kommunene, må det derfor påregnes en betydelig samlet ressurstilførsel til kommunene for å sikre den nødvendige kompetanse på dette området.

Adopsjonsutvalget uttaler at en kartlegging av barnets, søkerens og familiens behov for støtte og avlastning står sentralt ved adopsjon av barn med behov for spesiell støtte.

Buudir støtter disse vurderingene, og viser til våre uttalelser i punkt 1.4.3 hvor vi omtaler dette nærmere.

Adopsjon av barn med spesielle behov til enslig søker bør etter utvalgets mening bare være mulig der behovene hos barnet er mindre omfattende. Søker må i så fall både ha barneerfaring og ha utdanning/arbeid rettet mot barn med behov for spesiell støtte. Videre må søker ha et nettverk som både er utredet (må være basert på frivillighet) og har forpliktet seg til å stille opp for søker ved behov. Det må således skje en reell vurdering av nettverket.

Buudir støtter i utgangspunktet disse vurderingene. Vi understreker imidlertid at det kun vil være søker som påtar seg et ansvar ved adopsjonen, og at tilgjengelig privat nettverk ikke kan veie særlig tungt i en helhetlig vurdering av om søker kan godkjennes for en utvidet godkjenningsramme. For øvrig fremgår det ikke av den foreslåtte ordlyden at det skal gjelde et krav om at enslig søker må ha tilgjengelig nettverk som også skal være utredet. Muligheten for å kunne utrede søkers nettverk nærmere bør derfor fremgå av forskrift eller retningslinjer.

2.1.2. Krav til søkere ved adopsjon av ukjent barn – Individuell vurdering i fase 3³²

Adopsjonsutvalget finner det vanskelig å uttale seg særlig spesifikt om hvilke krav som bør stilles til søkers individuelle forhold. Etter utvalgets syn vil det her være behov for en mer skjønnsmessig vurdering av søkers forhold, i motsetning til det som bør gjelde ved vurdering av alder og øvrige forhold som inngår i fase 1.

Buudir støtter i utgangspunktet utvalgets vurderinger på dette punkt. Vi understreker imidlertid nødvendigheten av at det utarbeides grundige og utfyllende retningslinjer for skjønnsutøvelsen relatert til den type adopsjon søknaden gjelder.

---

³² NOU pkt. 6.9.9. mfl.

2.1.2.1. Betydningen av graviditet³³

Adopsjonsutvalget har vurdert hvilke hensyn som må tas når det gjelder graviditets betydning for behandling av adopsjonssaken. Utvalget mener at hensynet til søkerne kan tilsi at graviditet, som det alltid må opplyses om til adopsjonsmyndigheten, ikke nødvendigvis skal lede til at adopsjonsprosessen straks avbrytes. Adopsjonsutvalget mener graviditet ikke skal lede til avslag i fase 1, men at myndighetene må sikre at adopsjonssaken avsluttes der søker har nådd uke 16 i graviditeten. Dersom søker blir gravid underveis i adopsjonsprosessen, kan myndighetene akseptere å avvente endelig vedtak i fase 3. Dersom søker blir gravid etter at godkjenning i fase 3 er gitt, kan myndighetene avvente omgjøring av et godkjenningsvedtak. Adopsjonsutvalget mener at begge deler kan forsvares inntil graviditet i uke 16. Etter utvalgets syn bør graviditet etter 16 uker lede til avslag eller omgjøring i fase 3. Dersom graviditet inntreffer etter at søker har fått godkjenning, bør det være en forutsetning at adopsjonsmyndigheten alltid avklarer med adopsjonsorganisasjonen om berostillelse i inntil 16 uker er akseptabelt i den konkrete saken. Dersom graviditet blir kjent etter at søkerne er tildelt et barn, må spørsmål om eventuell fortsatt adopsjonsprosess avklares med adopsjonsorganisasjonen.

Buudir støtter forslaget om at graviditet ikke umiddelbart skal føre til avslag på søknad om adopsjon eller at gitt forhåndsgodkjenning trekkes tilbake, men at dette bør avventes til søker har kommet et stykke inn i svangerskapet. Vi mener imidlertid at en grense på 16 uker er for lenge, og foreslår at dagens praksis hvor grensen settes ved fullgatte 12 uker videreføres.

I tilfeller hvor kvinnen oppnår uke 12 i svangerskapet, bør alltid adopsjonssøknad avslås, eventuelt bør gitt forhåndsgodkjenning trekkes tilbake. Dette gjelder uavhengig av hvor langt søker har kommet i prosessen i utlandet, og selv om tildeling har funnet sted. Dersom graviditeten ikke har nådd uke 12 og saken ikke kan settes i bero i utlandet frem til 12 ukers svangerskap oppnås, mener vi norske myndigheter av hensyn til barnet ikke bør samtykke til tildelingen.

Etter vår vurdering bør det gis avslag både i fase 1 og i fase 3 i tilfeller hvor det blir kjent at søker/søkerne er i en prosess i forhold til surrogati, uavhengig av hvor langt denne prosessen har kommet. Adopsjonsmotivet vil i slike tilfeller være uavklart. Å være i prosess med tanke på bruk av surrogatmor, kan derfor ikke anses forenlig med å være i en adopsjonsprosess.

2.2. Krav til søkere ved internasjonal adopsjon av kjent barn³⁴

Adopsjonsutvalget foreslår ikke at søker skal utredes og godkjennes på linje med det som er kravet ved internasjonal adopsjon av ukjent barn. Utvalget foreslår således heller ikke at søker skal delta på adopsjonsforberedende kurs. Etter utvalgets syn kan slike adopsjoner best sammenlignes med nasjonale adopsjoner der barnet er kjent for søker. Det vil være behov for å utrede både barnets forhold samt relasjonen mellom søker og barnet, noe som skiller disse sakene fra dem som gjelder internasjonal adopsjon av ukjent barn.

Vilkår for adopsjon samt kravene til søkerne, slik disse praktiseres i dag, bør etter utvalgets syn videreføres. Dette innebærer at praksis fortsatt vil være streng på dette området, noe som særlig har sammenheng med de ufravikelige krav etter de internasjonale konvensjonene som Norge er bundet av.

---

³³ NOU pkt. 6.9.10.

³⁴ NOU 7.4.2.2. m.fl.

Bufdir støtter utvalgets forslag og vurderinger på dette punkt.

2.3. Krav til søker ved nasjonal adopsjon av kjent barn³⁵

Det forhold at disse sakene gjelder kjent barn, tilsier etter adopsjonsutvalgets vurdering at det ikke kan stilles tilsvarende krav til søkers alder og helse. Når det gjelder mindreårige barn, må adopsjonsmyndighetene etter utvalgets syn stille noenlunde samme krav til vandel som ved adopsjon av ukjent barn. Det har formodningen mot seg at det vil bli til gagn for et mindreårig barn å bli adoptert av en som har omfattende eller alvorlige anmerkninger på politiattesten.

Bufdir støtter utvalgets vurderinger på dette punkt.

2.3.1. Innhenting av samtykke/uttalelse fra foreldre og barn³⁶

Adopsjonsutvalget foreslår at samtykke til adopsjon fra foreldre med foreldreansvar skal skje ved personlig møte mellom Bufetat region og forelder med foreldreansvar, og at Bufetat region hører barnet og innhenter eventuelt samtykke fra dette. Utvalgets forslag sikrer at alle parter i adopsjonssaken blir tilstrekkelig hørt og veiledet.

Bufdir støtter forslaget om at samtykke/uttalelse til adopsjon gis ved personlig fremmøte hos utredende enhet. Dersom part er bosatt i annen region enn søker, bør samtale/samtykke/ uttalelse kunne innhentes via denne enheten. Dersom part er bosatt i utlandet, bør samtykke/uttalelse innhentes av utenriksstasjon. I tilfeller hvor dette blir vanskelig eksempelvis på grunn av lange avstander e.a., bør uttalelse kunne innhentes skriftlig direkte fra søker. I tilfelle bør det vurderes om bekreftet kopi av legitimasjon med bilde skal kreves vedlagt uttalelsen. Samtykke til adopsjon bør bare kunne skje etter en personlig samtale med norske myndigheter.

2.3.2. Ansvar for fremskaffelse av kontaktinformasjon

Adopsjonsutvalget foreslår at søker skal ha et hovedansvar for å legge frem kontaktinformasjon om biologisk forelder som ikke bor sammen med barnet, samt spore opp denne. Dette bør gå klart frem av regelverket. Adopsjonsutvalget mener at det bør nedfelles i lovgivning at forhåndsvarsel og underretning kan unnlates i klare avslagssaker der parten (den andre har del i foreldreansvaret/det kan ikke dokumenteres at han/hun ikke har det), på tross av gjentatte forsøk, ikke lar seg oppspore.

Bufdir støtter dette, men understreker at det avgjørende i ethvert tilfelle må være hva som må antas å være til det beste for det barnet som søkes adoptert. Etter forvaltningsloven skal underretning om vedtak sendes alle parter i en sak. Adgangen til helt å unnlate underretning av en part om et vedtak, gjelder kun dersom underretning må anses åpenbart unødvendig og vedtaket ikke medfører skade eller ulempe for vedkommende part., fvl. § 27 første ledd siste setning. Et vedtak i en adopsjonssak kan vanskelig sies å omfattes av denne bestemmelsen. I praksis har det likevel vært fattet vedtak om å avslå adopsjonssøknader i slike tilfeller. Likeledes har det i praksis blitt fattet vedtak om å innvilge en adopsjonssøknad i tilfeller hvor man ikke har klart å oppspore parten til tross for gjentatte forsøk, har funnet at saken er tiltrekkelig opplyst til å avgjøre at en adopsjon vil være til det beste for barnet. Det er imidlertid ønskelig med en klar lovhjemmel for disse tilfellene.

---

³⁵ NOU 9.4.5.5. m.fl.

³⁶ NOU pkt. 18.3.3. m.fl.

2.4. Spesielt om nasjonal adopsjon av kjent barn – krav til oppfostringstid

Buudir ønsker spesielt å kommentere adopsjonsutvalgets forslag til krav til oppfostringstid ved nasjonal adopsjon av kjent barn.

2.4.1. Stebarn

2.4.1.1. Mindreårige stebarn³⁷

Adopsjonsutvalget mener at det alternative vilkåret «ønsker å oppfostre barnet» i adopsjonsloven § 2 ikke skal være anvendelig ved ordinær stebarnadopsjon. Etter utvalgets syn bør det kreves 5 års oppfostringstid for at vilkåret «har oppfostret» barnet er oppfylt. Utvalget bemerker at vilkåret «annen særlig grunn» vil være en snever sikkerhetsventil for å unngå urimelige resultater i spesielle tilfeller der det ikke foreligger tilstrekkelig oppfostring.

Buudir støtter utvalgets forslag om at det bør oppstilles et krav om at det må foreligge minst fem års oppfostringstid for at mindreårige barn skal kunne adopteres, dersom adopsjon ellers kan antas å bli til beste for barnet. Etter vår vurdering bør et slikt krav gjelde i alle tilfeller hvor barnet er mindreårig, også ved stebarnadopsjon i partnerskap og ved bruk av surrogatmor. Vi kan ikke se at stebarn i slike situasjoner har behov for å bli adoptert raskere enn andre stebarn, og mener også disse stebarna så langt mulig bør sikres rett til å få uttale seg om adopsjonsspørsmålet før adopsjonen gjennomføres, jf. også adopsjonsloven § 6 og FNs barnekonvensjon artikkel 12. Buudir kontaktes jevnlig av både adoptivbarn og steforeldre som har adoptert stebarn som ønsker adopsjonen opphevet, noe som ikke er mulig. Myndighetene bør derfor så langt mulig forsikre seg om at adopsjonssøknaden er velbegrunnet, og at adopsjon vil være til det beste for barnet. Dette kan være vanskelig dersom søknaden skal avgjøres kort tid etter barnets fødsel.

Det må ellers tydeliggjøres i retningslinjer hvilke situasjoner som er ment å omfattes av alternativet «annen særlig grunn».

2.4.1.2. Særlig om stebarnadopsjon av barn født av surrogatmor³⁸

Adopsjonsutvalget støtter Farskapsutvalgets vurderinger i NOU 2009: 5 om at stebarnadopsjon vil være egnet til å etablere foreldreskap der et par har benyttet assistert befruktning i utlandet i form av surrogatmor, og hvor bare den ene av dem derfor er rettslig forelder til barnet. Utvalget er videre enig i at det må være et absolutt krav for adopsjon at biologisk mors, det vil si surrogatmors, identitet er kjent slik at hennes rettigheter etter blant annet adopsjonsloven kan ivaretas. Utvalget mener de samme vilkår og saksbehandlingsregler bør gjelde for slike saker som for ordinære stebarnadopsjonssaker.

Buudir støtter utvalgets forslag og vurderinger på disse punkter. Vi støtter også utvalgets vurdering av at situasjonen for barn som unnfanges på denne måten ikke synes å skille seg vesentlig fra det som er situasjonen i mange ordinære stebarnssaker. Et for oss viktig argument mot at denne sakstypen skal prioriteres og at adopsjonen kan gjennomføres kort tid etter fødselen uten at det foreligger oppfostringstid, slik tilfellet er i saker som gjelder stebarnadopsjon av barn unnfanget med ukjent donor i likekjønnede parforhold, er at det ikke er lov å benytte surrogatmor i Norge.

---

³⁷ NOU pkt. 9.4.3. m.fl.

³⁸ NOU pkt. 9.4.6. m.fl.

Bruk av assistert befruktning som ikke er tillatt her i landet, bør ikke lede til at saker prioriteres fremfor andre adopsjonssaker, slik også adopsjonsutvalget uttaler. De alminnelige vilkår for å kunne innvilge stebarnsadoptsjon bør derfor gjelde også i disse sakene. Dette innebærer i tilfelle blant annet at det må foreligge minst fem års oppfostringstid før adopsjonsbevilling kan gis, og videre at adopsjonsbevilling bare unntaksvis skal kunne gis i tilfeller hvor barnet er under 12 år gammelt slik at barnet får muligheten til å motsette seg adopsjon.

Bufdir mener det bør vurderes hvorvidt barnets biologiske opphav i slike saker skal kreves dokumentert. Vi viser her til utvalgets uttalelse om at ”å skulle akseptere anonyme morskap, vil stå i direkte motsetning til annen lovgivning som går i retning av større åpenhet både om adopsjon og assistert befruktning, og ikke minst barnets rett til å få kunnskap om sitt biologiske opphav.” Etter vår vurdering må de samme betraktninger gjelde for farskapet. Det bør derfor vurderes om farskapet i slike saker skal kreves dokumentert ved DNA-test allerede før barnet får reise til Norge. Dette for å sikre biologisk tilknytning til en av foreldrene, samt i størst mulig grad hindre kjøp og salg av barn. Av hensyn til forutsigbarhet og likebehandling i disse sakene bør det fremgå av lovverk eller retningslinjer gitt av departementet hvilke fakta rundt barnets tilblivelse som må dokumenteres, samt hva slags bevis på biologisk tilknytning til minst en av foreldrene som kreves.

Bufdir minner for øvrig om at surrogatmor, som barnets juridiske mor etter barneloven § 2, vil være part i adopsjonssaken. Hun skal derfor gis anledning til å uttale seg om adopsjonssaken også i tilfeller hvor foreldreansvaret er overført til barnets norske far ved en gyldig avtale om dette, jf. adopsjonsloven § 7 tredje ledd. Det bør ytes betydelige bestrebelser på å innhente slik uttalelse. Dette fordi det vil være vanskelig for adopsjonsmyndighetene å vurdere gyldigheten av en slik avtale, og fordi norske myndigheter så langt mulig må forsikre seg om at surrogatmoren har gitt fra seg barnet frivillig.

Det må fastsettes klare retningslinjer for hvordan disse stebarnsadoptsjonssakene skal behandles, hvilke formelle krav som skal stilles, samt hvilke momenter som er relevante i gagn-vurdringen. Klare retningslinjer sikrer forutsigbarhet for dem eller den som velger å dra til utlandet for å få barn på en måte som ikke er tillatt i Norge. Klare retningslinjer er også nødvendig for at Bufetat skal kunne likebehandle disse sakene.

2.4.1.3. Stebarn - barn unnfanget med ukjent donor i likekjønnede parforhold

I mai 2006 ble retningslinjene³⁹ endret slik at kravet om oppfostringstid kan fravikes i saker som gjelder søknad om stebarnadoptsjon av nyfødt barn i registrert partnerskap, forutsatt at barnet er planlagt i fellesskap og at det ikke har vært mulig å fastsette farskapet. Endringen innebar at det i saker hvor barn er unnfanget med ukjent donor i likekjønnede parforhold, kan stebarnsadoptsjon gjennomføres uten at forholdet mellom barnet og steforelderen har vart i noe tid slik at det er mulig å vurdere tilknytningen dem imellom.

Etter vårt syn bør det vurderes hvorvidt dette unntaket skal videreføres. Vi viser her blant annet til at barnelovens regler for etablering av foreldreskap i 2009 ble endret slik at biologisk mors partner eller ektefelle vil kunne få status som medmor til barn født etter 1. januar 2009 uten at stebarnsadoptsjon er nødvendig. For å sikre barnets rett til opplysninger om sædgivers identitet når barnet

---

³⁹ Retningslinjer gitt av Barne- og familiedepartementet desember 2002, revidert i mars 2009 av Barne- og likestillingsdepartementet (Q-1045); *Saksbehandling ved søknad om innenlands- og utenlandsadoptsjon og særlig om skjønnsutøvelse ved innenlandsadoptsjon*, pkt. 7.1.2.2.

fyller 18 år, er det imidlertid et vilkår for slik etablering av foreldreskap at barnet har blitt til med sæd fra kjent donor. I tilfeller hvor sædgiver er ukjent, må foreldreskapet til biologisk mors partner eller ektefelle derfor eventuelt fastsettes ved stebarnsadoptsjon. Etter vår vurdering undergraver dagens regel om prioritert behandling av stebarnsadoptsjonssaker hvor sædgiver er ukjent barnets rett til å kjenne sitt genetiske opphav, en rett som barnelovens nye regler på området nettopp er ment å skulle ivareta. Etter vår vurdering skiller heller ikke situasjonen for barn som unnfanges på denne måten og i slike parforhold seg vesentlig fra det som er situasjonen for stebarn i andre stebarnsadoptsjonssaker. Vi mener derfor at de fleste argumenter som er anført i punkt 2.4.1.2. gjør deg gjeldende også i disse sakene.

2.4.1.4. Stebarn over 18 år⁴⁰

Adopsjonsutvalget mener at det bør kreves seks års oppfostringstid for at vilkåret «har oppfostret» skal være oppfylt. Der stebarnet har bodd sammen med adoptanten og det har foreligget et faktisk oppfostringsforhold, kan oppfostringstiden etter utvalgets vurdering regnes i alle fall frem til barnet er 20 år. Der det er dokumentert at det voksne stebarnet har ukjent biologisk far, mener utvalget at en oppfostringstid på tre år er tilstrekkelig. Utvalget mener at hovedregelen da bør være at det gis adopsjonsbevilling uten noen inngående drøftelse av om adopsjonen vil bli til gagn for barnet. Vilkåret «annen særlig grunn» bør etter utvalgets vurdering kunne anvendes der det ikke foreligger tilstrekkelig oppfostring dersom det voksne stebarnet har dokumentert ukjent far.

Etter Bufdirs syn bør det vurderes hvorvidt adgangen til å stebarnsadoptere voksne skal videreføres. Hovedformålet med adopsjon, nemlig å gi barn som trenger det en familie det kan vokse opp hos, vil i disse tilfellene ikke lenger være relevant. Vi viser her også til utvalgets uttalelse om at voksne stebarn normalt sett ikke kan sies å ha behov for å få en ny forelder. Dersom adgangen til å stebarnsadoptere voksne videreføres, bør det vurderes hvorvidt det skal oppstilles en øvre aldersgrense på barnet for slik adopsjon. I tilfeller hvor det går lang tid fra barnet når myndighetsalder til adopsjonssøknad fremmes, kan det spørres om hvorfor søker ikke har funnet det naturlig å fremme en søknad tidligere. Behovet for å legalisere et følt foreldre-barn-forhold kan i disse tilfellene synes å være små. En mulig øvre aldersgrense kan eksempelvis være fylte 30 år.

Dersom det fortsatt skal være mulig å stebarnsadoptere voksne personer, mener vi adgangen til dette bør være snever. Vi minner om de inngripende rettsfølger av en adopsjon, og mener myndigheten bør være meget restriktive med å innvilge adopsjon der selve hovedformålet med adopsjon ikke lenger er aktuelle. Vi viser også her til utvalgets uttalelse om at det bør være styrende at voksne stebarn normalt sett ikke kan sies å ha behov for å få en ny forelder. Vi mener derfor at utvalgets forslag om en minste oppfostringstid på seks år må være et absolutt minimumskrav. Av samme grunn støtter vi heller ikke utvalgets forslag om at det skal være tilstrekkelig med tre års oppfostringstid der det dokumenteres at det voksne stebarnet har ukjent biologisk far. Vi viser her også til at selv om barnets far er ukjent for myndighetene, er det ikke gitt at han er ukjent for barnets mor og også barnet selv.

Bufdir støtter ikke forslaget om at oppfostringstiden i enkelte tilfeller kan regnes frem til barnet er 20 år gammelt. Etter vår vurdering bør oppfostringstiden som en generell regel kun regnes frem til barnet er myndig. Dette gir en klar og tydelig regel som er lett for alle parter å forholde seg til. Skulle det foreligge spesielle forhold i en sak som skulle tilsi adopsjon til tross for at oppfostrings-

---

⁴⁰ NOU 9.4.4. m.fl.

vilkåret ikke er oppfylt, bør dette i stedet vurderes under det alternative vilkåret «annen særlig grunn».

Buudir er i tvil om hvordan utvalgets forslag om at vilkåret «annen særlig grunn» bør kunne anvendes der det ikke foreligger tilstrekkelig oppfostring dersom det voksne stebarnet har dokumentert ukjent far. Utvalget har for disse tilfellene foreslått krav om en minste oppfostringstid på tre år. Mener utvalget at også dersom dette kravet ikke er oppfylt, skal søknad om stebarns-adoptsjon av voksen kunne innvilges? Etter vår vurdering vil dette være å oppstille altfor lempelige krav for å kunne innvilge stebarnsadoptsjon av voksne. Vi viser i denne sammenheng til avsnittet ovenfor. Det må ellers også for slike adopsjoner tydeliggjøres i retningslinjer hvilke situasjoner som er ment å være omfattet av alternativet «annen særlig grunn».

Buudir støtter av samme grunner heller ikke utvalgets vurdering om at adopsjonsmyndighetene ikke skal foreta en konkret og inngående drøftelse av om adopsjonen vil bli til gagn for barnet i situasjoner hvor et voksent stebarn har dokumentert ukjent far og hvor det foreligger tre års oppfostringstid. Etter vår vurdering kan det ikke overlates til partene selv å avgjøre om adopsjon skal finne sted. Vi viser igjen til de inngripende rettsvirkningene som følger av en adopsjon.

2.4.2. Fosterbarn⁴¹

Adopsjonsutvalget foreslår at det ved søknad om adopsjon av mindreårig fosterbarn bør oppstilles krav om fem års oppfostringstid. Etter utvalgets mening skal som hovedregel ikke vilkåret «annen særlig grunn» anvendes.

Buudir støtter utvalgets forslag på dette punkt.

Det synes å følge av utvalgets forslag at det ikke skal gjelde egne regler for adopsjon av voksne tidligere fosterbarn. Buudir støtter en slik ordning. Ellers må det også for adopsjon av mindreårige fosterbarn tydeliggjøres i retningslinjer hvilke situasjoner som er ment å omfattes av alternativet «annen særlig grunn».

2.4.3. Adopsjon av barn som søker har foreldreansvar for etter barnelovens regler⁴²

Adopsjonsutvalget mener at det i sak om adopsjon av kjent barn der søker har overtatt foreldreansvar for barnet, ikke kan stilles krav om oppfostringstid på linje med de krav som stilles ved stebarnadoptsjon. Adopsjonsutvalget antar at det her vil være tilstrekkelig med omlag to–tre års oppfostringstid for at oppfostringsvilkåret kan anses oppfylt.

Buudir støtter ikke utvalgets forslag om at det bør oppstilles minstekrav til oppfostringstid for slike tilfeller. I disse særlige tilfellene bør avgjørelsen kunne gjøres uavhengig av oppfostringstid, basert på en konkret helhetlig vurdering av om adopsjon vil bli til barnets beste. I denne vurderingen vil et viktig element være at søker allerede har foreldreansvar for barnet. Det må derfor antas å skulle foreligge spesielle forhold i saken som likevel tilsier at barnet adopteres.

Det synes å følge av utvalgets forslag at det ikke skal gjelde egne regler for adopsjon av voksne som søker tidligere har hatt foreldreansvaret for. Buudir støtter en slik ordning. For øvrig må det

---

⁴¹ NOU pkt. 10.3.2.

⁴² NOU pkt. 11.2.

også for slik adopsjon tydeliggjøres i retningslinjer hvilke situasjoner som er ment å omfattes av alternativet «annen særlig grunn».

2.4.4. Nasjonal familieadopsjon⁴³

Adopsjonsutvalget mener at det ikke skal stilles som vilkår ved familieadopsjon at det foreligger oppfostringstid. Utvalget mener at det kan være tilstrekkelig med et ønske om fremtidig oppfostring for at oppfostringsvilkåret kan anses oppfylt. Utvalget mener at den strenge praksis som gjelder for nasjonal familieadopsjon, bør videreføres.

Bufdir støtter utvalgets vurderinger på dette punkt. Det forutsettes også for slik adopsjon at det tydeliggjøres hvordan alternativet «annen særlig grunn» skal tolkes og praktiseres i slike saker, og hvilke situasjoner det er ment å omfattes.

2.4.5. Adopsjon av person over 18 år⁴⁴

Adopsjonsutvalget mener at det ved adopsjon av person over 18 år som hovedregel skal kreves seks års oppfostringstid. Utvalget mener at der barnet har dokumentert ukjent biologisk far, kan det stilles mindre krav til oppfostringstidens lengde slik at tre år er tilstrekkelig.

Bufdir støtter ikke utvalgets vurderinger på dette punkt, og viser her til våre kommentarer i punkt 2.4.1.4.

2.5. Utvalgets forslag om å utvide adgangen til stebarnsadopsjon

Adopsjonsutvalget foreslår i utredningen at adgangen til stebarnsadopsjon utvides på visse punkter. Bufdir har enkelte kommentarer til forslagene.

2.5.1. Stebarnsadopsjon etter skilsmisse⁴⁵

Adopsjonsutvalget går inn for at stebarnsadopsjon skal kunne innvilges også etter at forelderen og dennes partner eller ektefelle er separert eller skilt, dersom dette kan antas til gagn for barnet og juridisk forelder samtykker. Adopsjonsutvalget foreslår adgangen begrenset til tilfeller hvor stebarnets biologiske far er dokumentert ukjent.

Bufdir støtter utvalgets forslag om at det åpnes opp for stebarnadopsjon etter skilsmisse i visse tilfeller, men mener denne adgangen bør gjelde i alle tilfelle hvor barnet kun har en juridisk forelder og ikke bare hvor barnets biologiske far er ukjent. Et slikt syn er i tråd med Farskapsutvalget forslag i NOU 209:5 – Farskap og annen morskap. Vi mener imidlertid at adgangen til å stebarnadoptere bør være begrenset til adopsjon av mindreårige, og videre til tilfeller hvor stefar ikke er gift på nytt.

Adopsjonsutvalget sier ikke noe uttrykkelig om hvorvidt det skal være et krav at vilkårene for stebarnadopsjon var oppfylt før samlivsbruddet. Spørsmålet ble reist også i NOU 2009:5 Farskap og annen morskap. Farskapsutvalget mente her at stebarnadopsjon etter skilsmisse bør være mulig

---

⁴³ NOU pkt. 11.3.

⁴⁴ NOU pkt. 11.4.

⁴⁵ NOU pkt. 9.4.7.

der barnet kun har en juridisk forelder, forutsatt at vilkårene for stebarnsadoptsjon var oppfylt før samlivsbruddet.

Etter Bufdirs vurdering vil hensynet til barnets behov for adopsjon etter skilsmisse ikke i tilstrekkelig grad bli ivaretatt hvis det kreves at vilkårene for stebarnsadoptsjon, herunder kravet til oppfostring, fullt ut var oppfylt før samlivsbruddet. Etter vårt syn bør det også kunne legges vekt på eventuell oppfostring etter samlivsbruddet.

2.5.2. Stebarnsadoptsjon etter at søkers ektefelle er død⁴⁶

Adopsjonsutvalget foreslår at det gis adgang til stebarnadoptsjon etter at søkers ektefelle er død – i tilfeller der barnet bare har én juridisk forelder.

Bufdir støtter utvalgets forslag om adgang til stebarnadoptsjon i tilfeller hvor barnet bare har en juridisk forelder og denne dør. Etter dødsfall kan det være i barnets interesse å bli adoptert av steforelder uten at den juridiske tilknytningen til avdøde og dennes slekt bortfaller. Vi mener imidlertid at adgangen bør være begrenset til tilfeller hvor stebarnet er mindreårig, og videre til tilfeller hvor stefar ikke er gift på nytt.

Adopsjonsutvalget sier ikke noe uttrykkelig om hvorvidt det skal være et krav at vilkårene for stebarnadoptsjon var oppfylt før dødsfallet. Bufdir er av den oppfatning at stebarnadoptsjon etter dødsfall skal være mulig selv om vilkårene for stebarnsadoptsjon ikke var oppfylt på dødsfallstidspunktet, dersom vilkårene foreligger på søknadstidspunktet. Dersom søkers ektefelle før dødsfallet har avgitt en viljeserklæring hvor dennes ønske om adopsjon fremgår, vil dette eventuelt kunne være et moment som bør vektlegges på samme måte som annen uttalelse fra biologiske foreldre. Det vises for øvrig til begrunnelsen under forrige punkt.

Det fremstår som uklart hvorvidt utvalget forutsetter at barnet må ha hatt en juridisk forelder helt fra fødselen eller om det er tilstrekkelig at barnet har en juridisk forelder på tidspunktet forelderens død. Etter vår vurdering bør det være adgang til å stebarnsadoptere i begge tilfeller. Forutsatt at vilkårene for å kunne gi adopsjonsbevilling er til stede, skal myndighetene uansett skulle foreta en konkret vurdering av hva som vil være til barnets beste. I denne vurderingen vil alle forhold rundt barnet bli nærmere vurdert.

2.5.3. Særlig om ny adopsjon av egne barn⁴⁷

Adopsjonsutvalgets mindretall foreslår at det åpnes for at en opprinnelig forelder kan tilbakeadoptere sitt barn alene, selv om denne forelder nå er gift. Flertallet støtter ikke en slik mulighet. Et samlet utvalg foreslår at det presiseres i adopsjonsloven § 15 at tilbakeadoptsjon til den opprinnelige forelder av et barn som har vært stebarnsadoptert, kun medfører at rettsforholdet til steforelderen opphører.

Bufdir støtter mindretallets forslag. Etter vår vurdering må hensynet til barnets beste være avgjørende, og ikke hvorvidt forelderen er gift på nytt eller ikke. Videre bør lovverket legge til rette for å gjenopprette de juridiske bånd mellom foreldre og barn der dette er i tråd med barnets beste. En slik bestemmelse vil fravike klart fra det grunnsyn som adopsjonsloven bygger på,

---

⁴⁶ NOU pkt. 9.4.8.

⁴⁷ NOU pkt. 9.

nemlig at ektefeller må adoptere sammen. Vi mener imidlertid at dette ikke kan være avgjørende i tilfeller hvor en tilbakeadopsjon anses for å være til barnets beste. Forholdet til forelderens nye ektefelle vil komme inn som et sentralt element i vurderingen av hvorvidt tilbakeadopsjon vil være til barnets beste.

3. Andre kommentarer til Adopsjonsutvalgets forslag

3.1. Utvalgets forslag til endring av ordlyd – ”til barnets beste”⁴⁸

Utvalget foreslår en språklig endring i § 2 ved at «til gagn for barnet» endres til «til barnets beste».

Adopsjonsloven § 2 angir grunnvilkåret for adopsjon, og gjelder ved alle former for adopsjon – både nasjonal og internasjonal adopsjon, adopsjon av mindreårige og voksne, kjent og ukjent barn. Adopsjonsmyndighetenes konkrete ansvar og vurderinger vil imidlertid være forskjellig i de ulike situasjoner. I forhold til utvalgets forslag om endret ordlyd er det derfor etter vårt syn nødvendig å skille mellom adopsjon av ukjent og kjent barn.

Ved adopsjon av ukjent barn fra utlandet er det ikke norske adopsjonsmyndigheters oppgave å vurdere hva som vil være til det konkrete barnets beste. Dette fordi barnet ikke er kjent for norske adopsjonsmyndigheter. Det er myndighetene i barnets opprinnelsesland som kjenner barnet og som, på bakgrunn av oversendt dokumentasjon på søkere, skal vurdere hva som er den beste løsningen for det enkelte barn. I slike saker skal derfor norske myndigheter kun vurdere hvorvidt norske søkere kan anses egnet til å adoptere, slik at opprinnelseslandets myndigheter kan foreta en konkret og grundig vurdering av dem opp mot konkrete barn. En slik ansvarsfordeling i internasjonale adopsjoner følger også av Haagkonvensjonens system. Etter konvensjonens artikkel 15 har adopsjonsmyndighetene i mottakerstaten kun ansvar for å vurdere om søkerne er egnet til å adoptere; ” *If the Central Authority of the receiving State is satisfied that the applicants are eligible and suited to adopt, it shall prepare a report...*” (art 15 (1)). Det tilligger opprinnelseslandets myndigheter å avgjøre ”(...) *that an intercountry adoption is in the child’s best interests.*” (art. 4 bokstav b) og “...*determine, on the basis in particular of the reports relating to the child and the prospective adoptive parents, whether the envisaged placement is in the best interests of the child.*” (art. 16 (1) d).

Bufdir er etter dette usikker på hvorvidt ordlyden i adl. § 2 bør endres som foreslått av utvalget. Dersom ordlyden endres til ”til beste for barnet”, bør det vurderes hvorvidt dette vilkåret, i saker som gjelder internasjonal adopsjon av ukjent barn, skal konkretiseres slik at søkere kun kan gis godkjenning dersom det kan antas å være ”til gagn for barnet” å adopteres av disse. I dette vil det ligge at norske adopsjonsmyndigheters oppgave i slike tilfeller kun er å undersøke om søkere i Norge kan vurderes som egnet til å adoptere barn fra utlandet.

3.2. Forslag om forbud mot vederlag i forbindelse med adopsjon⁴⁹

Adopsjonsutvalget foreslår at det innføres et forbud i adopsjonsloven mot vederlag i forbindelse med adopsjon, og at dette skal fremgå som et av de generelle vilkårene som gjelder ved alle adopsjoner. Utvalget viser blant annet til at Haagkonvensjonen i artikkel 4 c (3) uttrykkelig slår fast at foreldrenes samtykke til adopsjon må være avgitt uten kompensasjon. Utvalget mener

---

⁴⁸ NOU pkt. 5.2.2.

⁴⁹ NOU pkt. 5.6.

imidlertid at gode grunner tilsier at en forbudsbestemmelse også bør gjelde ved nasjonal adopsjon, og viser blant annet til at økt bruk av surrogatmor kan lede til økt behov for slike bestemmelser ved nasjonale adopsjoner.

Bufdir støtter utvalgets forslag på dette punkt. Alle personer som skal avgi samtykke til adopsjonen, må omfattes av en slik bestemmelse.

Dersom slik bestemmelse innføres, må det samtidig vurderes hva rettsfølgene av et eventuelt brudd på vederlagsforbudet skal bli. Etter retningslinjer til den danske adopsjonsloven skal adopsjon nektes dersom det er ytt en form for vederlag i forbindelse med adopsjonen, uansett om vederlaget har påvirket at det ble gitt samtykke til adopsjon eller ikke. Overtredelse av forbudet kan også straffefølges. Det bør vurderes om brudd på en eventuell norsk regel om vederlagsforbud skal ha de samme rettsvirkninger.

Etter vår vurdering bør det også vurderes hvorvidt det skal tas inn en bestemmelse i adopsjonsloven som forbyr både formidling av kontakt med surrogatmor og annonsering med henblikk på å oppnå forbindelse med en surrogatmor, slik den danske adopsjonsloven har. Det bør i den sammenheng også vurderes hvilke rettsfølger brudd på slike bestemmelser eventuelt skal ha. Etter den danske straffeloven kan brudd på bestemmelsen straffes med fengsel eller bøter.

Vi kjenner ikke til hvilke erfaringer Danmark har med sin lovregulering på dette området, men vet at straffebestemmelsen har vært anvendt i praksis.

3.3. Frister i saksbehandlingen⁵⁰

Adopsjonsutvalget foreslår at departementet foretar en kritisk gjennomgang av hvilke frister som gjelder for saksbehandlingen i adopsjonssaker. Fristene bør være slik at de lar seg overholde i praksis og blir realistiske. Utreder og vedtaksmyndighet må sikres ressurser til å kunne imøtekomme alle de krav som pålegges. Det understrekes at det primære fokus bør være kvalitet snarere enn frister for saksbehandlingen.

Bufdir støtter i utgangspunktet forslaget og i all hovedsak begrunnelsen i utredningen.

Bufdir mener imidlertid det først bør vurderes hvorvidt det bør oppstilles konkrete saksbehandlingsfrister i adopsjonssaker. Forvaltningsloven § 11 a første ledd inneholder en generell bestemmelse om at "forvaltningsorganet skal forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold". Det bør vurderes om det i adopsjonssaker er hensiktsmessig å oppstille nærmere fastsatte frister for saksbehandlingen i tillegg til plikten som følger av fvl. § 11 a.

Nåværende saksbehandlingsfrister er gitt i de årlige tildelingsbrevene fra departementet til Bufdir. Fristene oppfattes i utgangspunktet som bindende for Bufetat, men gir ingen rettigheter til søker. I forhold til søker har saksbehandlingsfristene karakter av å være en serviceerklæring, idet at fristene gir søker informasjon om når deres søknad kan forventes ferdigbehandlet. Det er imidlertid svært vanskelig å forutse saksbehandlingstid i adopsjonssaker fordi slike saker aldri er kurante og varierer svært fra sak til sak. En generelt angitt frist for saksbehandlingen vil derfor ofte ikke være reell, og vil kunne gi søker forventninger som det ikke er mulig for myndighetene å overholde.

---

⁵⁰ NOU pkt. 18.9.

I dag tilligger utredningsansvaret kommunen. For kommuner gjelder, i motsetning til for Bufetat, ikke andre frister for saksbehandlingen i adopsjonssaker enn den som følger av forvaltningsloven. Kommunen har imidlertid frister for saksbehandling av andre sentrale oppgaver, som i barnevernsaker. Dette gjør at utredning av adopsjonssøkere ikke prioriteres. Ved at utredningen legges til Bufetat region, vil overordnede myndigheter lettere kunne føre tilsyn og sette i gang effektive tiltak for å redusere saksbehandlingstiden ved behov. Saksbehandlingstiden vil likevel måtte forventes å kunne variere svært fra sak til sak også med en slik organisering.

3.4. Adopsjonsorganisasjonenes økonomi⁵¹

Adopsjonsutvalget mener organisasjonenes rammevilkår bør bedres for å frigjøre mer kapasitet til å etablere nye samarbeidsland. Utvalget foreslår at driftstøtten økes, og at organisasjonene avlastes for en del arbeidsoppgaver som utvalget mener det er mer naturlig at myndighetene har ansvaret for. Utvalget foreslår også at organisasjonene skal gis større adgang til å drive bistandsarbeid i opprinnelseslandene.

Buudir er enig med utvalget i at det statlige tilskuddet til organisasjon bør økes og synliggjøres i statsbudsjettet. Nivået på driftstøtten har vært så å si uendret i en årrekke, og står ikke i forhold til de oppgaver som organisasjonene er pålagt i henhold til adopsjonsloven og Haagkonvensjonen av 1993.

Organisasjonene bør ha rammebetingelser som blant annet gjør det økonomisk mulig å utvikle nye samarbeidsland. Adopsjonsformidling fra et nytt land krever investeringer, hvor det kan ta flere år fra formidlingstillatelse er gitt til det foreligger et etablert samarbeid med opprinnelseslandet som er økonomisk forsvarlig. Videre vil adopsjonsorganisasjonene med økt tilskudd få større mulighet til å bistå adopterte som er blitt voksne og som søker informasjon om sine biologiske foreldre. I praksis er det som regel bare organisasjonene som har mulighet til å yte slik bistand til utenlandsadopterte, en bistand nasjonalt adopterte får gratis fra det offentlige. Organisasjonenes hovedinntektskilde er i dag adopsjonsgebyrene, og det kan stilles spørsmål ved rimeligheten av at kostnader til aktiviteter som faller utenfor selve adopsjonsformidlingen skal dekkes av de søkere som tilfeldigvis befinner seg i en adopsjonsprosess. I tillegg kommer at Buudir ved økt økonomisk støtte, i større grad vil kunne stille vilkår for tildeling av støtte, blant annet krav om kompetanse og større profesjonalitet hos organisasjonenes ansatte, jf Haagkonvensjonen artikkel 11 b.

Buudir er enig med utvalget i at det er behov for en nærmere avklaring av hvilke utgifter som kan dekkes innenfor adopsjonsgebyrene, og hvilke former for bistand og utviklingshjelp som eventuelt skal holdes atskilt fra formidlingsvirksomheten. Forskriften til adopsjonsloven som bestemmer at organisasjonen skal føre egne regnskap for hjelpearbeid gir ingen nærmere veiledning, og det kan med rette hevdes at praksis for hva som aksepteres innenfor adopsjonsgebyrene, er noe inkonsekvent.

Enkelte opprinnelsesland har de siste årene krevd midler til utviklingshjelp og bistand som langt overgår det de norske adopsjonsorganisasjonene er i stand til å betale. Dette vil ofte være bistand som er rettet mot å utvikle "national child protection system", men indirekte knyttet til internasjonal adopsjon. Som utvalget peker på, kan slik bistand være både ønskelig og nødvendig, men hvor vanskelige etiske og rettslige problemstillinger kan oppstå. Buudir foreslår derfor at BLD tar initiativ til et nærmere samarbeid med NORAD for å avklare mulighetene for å søke om midler til

---

⁵¹ NOU pkt. 12.5.

utviklingshjelp som er relevant i adopsjonssammenheng og for å kanalisere slik støtte på riktig måte.

3.5. Adopsjonsstøtten til adoptivsøkerne⁵²

Adopsjonsstøtten bør etter utvalgets syn kun gis til adoptivforeldre som adopterer barn via autorisert organisasjon. Etter utvalgets syn bør det legges mest mulig til rette for at adopsjon skjer via autorisert organisasjon idet dette er best i samsvar med Haagkonvensjonen. Bufdir støtter i utgangspunktet utvalgets forslag og vurderinger på dette punkt. Vi støtter spesielt forslaget om at adopsjon utenom forening ikke bør gi rett til etterfølgende engangsstøtte (adopsjonsstøtte). Dette fordi søker ved denne type adopsjon ikke belastes for adopsjonsmyndighetenes arbeid med saken. Se for øvrig våre kommentarer til adopsjon utenfor forening under punkt 1.7.

Etter vår vurdering bør det imidlertid vurderes om dagens system med utbetaling av adopsjonsstøtte til adoptivforeldre skal videreføres. Formålet med støtten er å motvirke ujevn sosial fordeling av adopsjoner som følge av høye kostnader ved adopsjon fra utlandet. Støtten er den samme for hvert barn som adopteres, uavhengig av hva søker belastes av kostnader fra adopsjonsorganisasjonene. Ved adopsjon av søsken vil derfor søker få den samme støtten per barn som andre søkere får ved adopsjon av ett barn, uavhengig av om adopsjonsorganisasjonen belaster søker et lavere beløp per barn enn de gjør ved adopsjon av ett barn. Selv om adopsjonsstøtten ikke er ment som et tiltak for å bedre organisasjonenes økonomi, bør det vurderes om ikke søkerens utgifter ved en utenlandsadopsjon heller bør reduseres ved at støtten utbetales direkte til adopsjonsorganisasjonene. Etter vår vurdering vil dette gi en mer rettferdig fordeling av den offentlige støtten mellom søkerne, samtidig som adopsjonsorganisasjonene får en mer forutsigbar og fri økonomi. Dette må antas å være til fordel også for søkerne. En slik ordning vil også være vesentlig enklere å forvalte fordi antallet søknader som skal behandles i adopsjonssammenheng vil bli betydelig redusert.

3.6. Tiltak etter adopsjonen⁵³

Adopsjonsutvalget tilrår at det gis tilbud om rådgivning og veiledning til adoptivfamilier som har behov for hjelp i de første årene etter adopsjonen, og mener tilbudet bør gjelde både ved internasjonal og nasjonal adopsjon av ukjent barn.

Både de tre norske adopsjonsorganisasjonene og mange enkeltstående adoptivfamilier har etterlyst et bedre etteradopsjonstilbud enn den hjelp som kan påregnes fra det ordinære hjelpeapparatet per i dag. Dette gjelder særlig familier som har adoptert barn med spesielle behov, det være seg om dette gjelder barn hvor det allerede i forkant av adopsjonen var kjent at barnet hører inn under denne kategorien barn eller om barnets behov har kommet tydelig til syne først etter adopsjonen. Mange har tatt til orde for at det bør etableres et eget nasjonalt senter som har særlig kompetanse på adopsjonsrelaterte problemstillinger og de hjelpebehov det enkelte barn og de enkelte familier kan ha som følge av dette. Et slikt senter kan ha flere oppgaver, for eksempel etter samme modell som det tidligere Psykososialt senter for flyktninger, som delvis hadde i mandat å drive kompetanse-spredning og opplæring av det ordinære hjelpeapparatet, delvis drev med forskning på området, men også selv kunne gi behandlingstilbud i helt spesielle tilfeller.

---

⁵² NOU pkt. 12.8.8.

⁵³ NOU 20.3

Som nevnt tidligere i Bufdirs høringsuttalelse, har det vært en klar tendens de siste årene at et stigende antall adoptivbarn er barn med spesielle behov. Utvalgets forslag om etablering av et system som innebærer at søkere som vil adoptere slike barn bør ha et forhåndssamtykke som tar høyde for dette gjennom innføring av de tre godkjenningsrammene, gjenspeiler også dette.

Bufdir mener i likhet med utvalget at det er grunn til å se nærmere på om det tilbudet som adoptivbarn og adoptivfamilier får per i dag innenfor rammen av det ordinære hjelpeapparatet, oppfyller de krav som fremgår av Haagkonvensjonens artikkel 9.

Utvalget mener det på sikt bør etableres et adopsjonsfaglig kompetansesenter, og videre at dette eventuelt kan plasseres i Bufdir.

Bufdir støtter utvalgets forslag om å etablere en sentral enhet som innehar grundig adopsjonsfaglig kompetanse. Vi støtter videre vurderingen om at Bufdir kan være et av flere mulige plasseringsalternativer for en slik kompetanseenhet. Et annet alternativt kan etter vår vurdering være å legge kompetanseenheten til en instans hvor det allerede er et etablert fagmiljø med noenlunde tilgrensende og tilsvarende mandat og oppgaver.

3.7. Bevisbyrdekrav⁵⁴

Adopsjonsutvalget mener at dette tilsier at det må foreligge en høy grad av sikkerhet for at en adopsjon vil være til «gagn for barnet», eller som utvalget foreslår «til barnets beste». Utvalget mener derfor at det ikke er tilstrekkelig å bare kreve alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Bufdir støtter utvalgets forslag på dette punkt.

3.8. Økonomiske og administrative konsekvenser⁵⁵

Adopsjonsutvalget har i utredningen hatt effektivisering og kortere saksbehandlingstid som sentrale målsettinger i sitt arbeid, og mener det er mulig å oppnå store effektiviseringsgevinster dersom forslagene gjennomføres.

Bufdir finner det vanskelig å få et klart bilde av hva de økonomiske og administrative konsekvenser ved utvalgets forslag vil være. Dette fordi det ikke er gjort noen samlet vurdering av utvalgets forslag, og fordi forslagene på flere områder er svært upresise. Dette gjelder blant annet forslaget om økt støtte til adopsjonsforeningene som ikke konkretiseres nærmere.

Vi ser imidlertid at enkelte av utvalgets forslag vil kunne innebærer besparelser for det offentlige samlet sett, blant annet forslaget med at søkere selv skal bekoste egen deltakelse på adopsjonsforberedende kurs. Andre sider ved forslaget vil være kostnadsskrevende for det offentlige. Dette gjelder blant annet utgifter til de foreslåtte rådernes møter og forberedelser, utarbeidelse av oppfølgingsrapporter, etablering av et kompetansesenter m.v. Utvalgets forslag innebærer videre på enkelte områder overføring av ansvar, og dermed ansvar for kostnader, fra kommunene til staten. Dette gjelder blant annet overføring av utredningsansvaret.

---

⁵⁴ NOU pkt. 19.

⁵⁵ NOU pkt. 23.

Før det er foretatt en mer grundig utredning av de kostnadmessige og administrative konsekvensene ved utvalgets forslag, finner vi det ellers vanskelig å uttale oss nærmere om disse.

3.9. Enkelte spørsmål ikke behandlet av Adopsjonsutvalget

Buudir har ovenfor gjort oppmerksom på at Adopsjonsutvalgets forslag reiser enkelte spørsmål med hensyn til vedtakskompetanse og saksbehandling som utvalget ikke synes å vurdert.

Vi finner også at enkelte andre sentrale temaer, som vi ikke kan se er vurdert eller behandlet av adopsjonsutvalget, bør utredes i forbindelse med høringen (foreløpige kommentarer):

3.9.1. Søksmålsfrist

Buudir kan ikke se at utvalget har vurdert spørsmålet om det bør fastsettes søksmålsfrist i adopsjonssaker.

I forbindelse med opphevingen av tvistemålsloven og vedtakelsen av tvisteloven av 17. juni 2005 nr. 90 ble forvaltningens alminnelige adgang til å sette en søksmålsfrist på seks måneder opphevet. I forarbeidene ble det uttalt at slik regel om søksmålsfrist eventuelt bør fastsettes i den enkelte hjemmelslov.

Departementet bør vurdere hvorvidt det i adopsjonssaker er behov for å gi forvaltningen adgang til å sette en søksmålsfrist for saker om gyldigheten av vedtak om adopsjonsbevilling og vedtak om avslag på søknad om forhåndssamtykke/godkjenning. Etter vår vurdering foreligger det klart et slikt behov i saker som gjelder adopsjon av konkret og kjent barn, og hvor barnets situasjon ellers vil kunne forbli uavklart over lengre tid. Dersom utvalgets forslag om faseinndeling tas til følge, bør det være anledning til å sette en søksmålsfrist både i fase 1 og i fase 3.

3.9.2. Innsyn i forbindelse med dødsfall og skifte

Buudir kan ikke se at utvalget har vurdert spørsmålet om innsyn i adopsjonssak i forbindelse med dødsfall og skifte.

I forbindelse med melding om dødsfall gir adopsjonsmyndighetene etter langvarig praksis rutinemessig bekreftelse til skifteretten og dokumenterte bobestyrere på om en adopsjon har funnet sted og på om denne i tilfelle er sterk eller svak. Det foreligger ingen klar hjemmel for slik informasjonsutveksling. Slike opplysninger er imidlertid nødvendig for å få klarhet i hvorvidt en mulig adoptert er arving i et dødsbo. Adopsjonsmyndighetene har derfor vurdert at slike bekreftelser kan finne sted i analogi med forvaltningsloven § 13 b nr. 5, jf. § 4 pkt a og b.

Det bør etter dette inntas en klar bestemmelse i lovgivningen om at adopsjonsmyndighetene i tilfeller som nevnt kan bekrefte/avkrefte hvorvidt det foreligger en sterk eller svak adopsjon av navngitt person.

3.9.3. Overgangsregler

Dersom utvalgets forslag følges, må det fastsettes nærmere regler for hvilke overgangsregler som skal gjelde for søkere som allerede er i gang med sin adopsjonsprosess. Vi kan ikke se at utvalget vurderer dette i sin utredning. Etter vår vurdering er det ikke hensiktmessig at Bufdir tar stilling til dette på nåværende tidspunkt, før det er nærmere avklart hvordan departementet stiller seg til videre organisering av adopsjonsarbeidet og hvilke regler som skal gjelde på området.

Med hilsen

Ann-Marit Sæbønes
direktør

for
Kjetil Horgmo
avdelingsdirektør

Kopi til:
Samtlige regioner i Bufetat